

Zasavski TEDNIK

Štev. 32

TRBOVLJE, 2. AVGUSTA 1957

Leto X.

Izdaja Okrajni odbor SZDL Trbovlje. • Ureja uredniški odbor • Odgovorni urednik Stane Suštar • Naslov uredništva in uprave: Zasavski tednik Trbovlje I, Trg revolucije 28 • Telefon štev. 81 • Račun pri Komunalnemu banki, Trbovlje 62-KB-10-148 • List izhaja vsako soboto • Letna naročnina 400 din, polletna 200 din, četrtletna 100 din, mesečna 40 dinarjev • Tiska tiskarna Časopisnega podjetja Slovenski poročevalci v Ljubljani • Cena izdoda 10 din • Rokopisov, ki morajo biti v uredništvu najkasneje vsak torek, ne vračamo.

7 dni po svetu

Pred dnevi so podpisali izjavo o Nemčiji, ki so jo pripravili trije veleposlaniki zahodnih držav skupno z nemškim zunanjim ministrom von Brentanom. Značilno je, da deklaracija, razen v vladnem tisku, ni naletela na ugoden odmev, zahodnonemško opozicijsko časopisje pa jo je celo ocenilo kot

PREDVOLILNI MANEVR,

ki naj bi, kajpak, koristil kanclerju Adenauerju. Res, izjava bržčas ni koristila k rešitvi nemškega vprašanja, sovjetski tisk pa je v svojih uvodnih besedilih prinesel celo obtožbo — kar upravičeno — da Zahod želi ohraniti nemško razcepjenost. Med tem ko se ves svet komentira omenjeno deklaracijo, pa so se očisti svetovne javnosti uprle v London, kamor je prispel ameriški zunanji minister Dulles, da bi uskladi.

ZAHODNA STALIŠČA O RAZOROŽITVI

Kot šefu tako imenovanega Zahodnega bloka mu bo to bržčas uspelo, samo da bo v razorožitveni načrt vnesel tudi svoje misli o četverni deklaraciji oziroma izjavi. Prav to pa je silno napadel svetovni tisk in očita Dullesu pomanjkanje vsakršne originalnosti. Po mnenju tiska bi bilo vse nova v tem le to, da bi želeli Američani s svojo taktiko odzvati pobudo Sovjetski zvezi glede nemške zadržitve, kar pa ni nič kaj prepričljivo, kajti to pobudo Moskva ne bo izpustila iz rok.

To menda ni vplivalo na potek pogajanja med zahodnonemško in sovjetsko vlado glede gospodarskih in drugih odnosov, bržčas gre za

VPRAŠANJE REPATRIACIJE NEMCEV IZ SZ

kajti uradni komunikaciji pravi, da so bila pogajanja pretrgana ravno zaradi tega delikatnega vprašanja. Zunanji minister Gromiko, ki je pred dnevi sprejel podjeto zahodnonemške delegacije, pa je izjavil, da je vprašanje repatriacije Nemcev iz SZ v celoti rešeno in poudaril, da v SZ ni več nobenih Nemcev.

Poglejmo nekoliko še na Srednji Vzhod, kjer je videti na obzorju še hujšo bitko. Vojna v Alžiriji pa že Franciji ogromne vsote denarja in so ravno te dni objavili, da je Francija v vedno hujših finančnih težavah, saj izda dnevno za vojno v Alžiriji kar 2 milijardi frankov. Seve je vprašanje zase, kje dobiti vsak dan toliko denarja, in Francija je pripravila serijo »učinkovitih« ukrepov, ki bi ji pripomogli k uresničitvi njenega plana v Alžiriji. Iz Egipta pa se slišijo glasovi, da nameravata Egipt in Sirija vzpostaviti

FEDERALNO ZVEZO

in so že ustanovili tehnične odbore, ki naj bi proučevali vse potrebno. Zveza naj bi predstavljala jedro obširnejše arabske zveze.

In še za trenutek v Evropo, pravzaprav v Jugoslavijo. Pri nas pričakujemo petega avgusta obisk

HO SI MINHA,

kjer bo ostal več dni in se sestati tudi s tov. Titom.

VERME

za čas od 1. do 10. avgusta.

Pričakujemo postopno ustavitvijo letnega poletnega vremena, pomeje tudi bilno vročino, vendar je okoli 3. do 10. avgusta računati še s nevihtnimi padavinami in začasnimi ohlaiditvami.

Nadaljnji obeti: jasno in silno poletno vreme s silno vročino. Možno samo nebištevno na redke nevihtne motnje.

Revizija med invalidi dela

LANI 170.600 INVALIDOV DELA, LETOS PA ŽE 182.900 — NOV NAČIN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA — VEČ SKRBI REHABILITACIJI INVALIDNIH OSEB

Veliko število invalidov dela, ki vsako leto narašča, kaže na resnost problema v tej vrsti socialnega zavarovanja.

Preteklo leto je bilo v naši državi 170.600 takih invalidov, to leto pa jih je že 182.900.

Samo v minulim letu je bilo izplačano za invalidske pokojnine in invalidnine 14 milijard 350 milijonov dinarjev.

Tako veliko število invalidov in znatne denarne dajatve skupnosti so znak, da je v našem sedanjem sistemu invalidskega zavarovanja vrsta slabosti. Ta s svojimi predpisi do neke mere stimulira tiste, ki so oboleli ali so bili poškodovani pri delu, da zahtevajo status invalida dela in vse ugodnosti, ki jim kot takim pripadajo. Da je število teh invalidov pri nas tako veliko, pa je v precejšnji meri tudi posledica prakse nekaterih podjetij, da se s pomočjo invalidskega zavarovanja otresejo tistih delovnih moči, ki po njihovi oceni niso dovolj produktivne, in prav tako zaradi premajhne skrbi za ponovno usposabljanje invalidnih oseb.

Nov način invalidskega zavarovanja, ki se pripravlja, postavlja težje invalidske zahteve prav na rehabilitacijo in zaposlitev invalidov dela tako, da

bi le-ti živeli od svojega služka, ne pa v breme socialnega zavarovanja.

V tem pogledu bo mnogo čvrsteje postavljeno zaposlovanje in usposabljanje invalidov dela, kot tudi dolžnost gospodarskih organizacij in ustanov ter seveda zavarovalnic.

Revizija ocene delovne sposobnosti invalidov dela do 35 let starosti, ki je sedaj v teku, predstavlja pravzaprav pripravo za uveljavljanje novega sistema invalidskega zavarovanja. Kriteriji invalidsko-pokojskih komisij se sedaj mnogo bolj prilagajajo sodobnemu načinu ocenjevanja delovnih sposobnosti, računajoč s tem, kakšne so možnosti, da se invalidi ponovno vključijo v delo z vsa ali le delno delovno sposobnostjo na starem ali novem delovnem kraju.

Pred to veliko akcijo so bile opravljene značilne priprave celotne službe socialnega zavarovanja. Reorganizirane so invalidske — pokojninske komisije, opravljeni pa so tudi seminarji za zdravnike, socialne delavce in uslužbenke poklicnih svetovnic.

Celotna akcija mora biti zaključena do konca avgusta, ko se bo začela že revizija invalidov do 45 let starosti za moške in 40 let starosti za ženske.

S sedanjo revizijo bo pregledanih okoli 12.000 invalidov. Kot likor je znano, jih je doslej prišlo na vrsto že skoro polovico.

V okoli 20% primerov se je spreminila ocena o delovni sposobnosti v pogledu na prekvallifikacijo in zaposlitev za 15%, medtem ko je povečane invalidnosti okoli 5%.

Od zgoraj omenjenih 15% odpadeta 2% na profesionalno rehabilitacijo (usposabljanje za novo delo), okoli 13% pa jih je že takoj sposobnih za staro ali drugo delo.

Dosedanji rezultati torej kažejo, da se je znatno zmanjšalo število invalidov dela, da se je v celotni množici invalidov dela povečalo število oseb z zmanjšano sposobnostjo do 75% v primeri s sedanjim številom, in da se je relativno zmanjšalo število popolnoma nesposobnih invalidov dela.

Najtežje vprašanje, ki se s to revizijo poraja, je zaposlovanje tistih ljudi, ki se vso ali delno delovno sposobnostjo dolžni opravljati dela. Nekaj invalidov, zlasti tistih, ki imajo kvalifikacijo, je že zaposlenih, večina pa je še vedno brez dela.

Zato so za boljše zaposlovanje

nje invalidov dela osnovane pri sekretariatih za delo Oblo posebne komisije, tako da bi lahko tudi v tem pogledu dosegli čimboljše rezultate.

Materialni položaj invalidov dela se bo s to revizijo prav gotovo izboljšal. Njim bo z rehabilitacijo, prekvallifikacijo in zaposlovanjem omogočeno, da povečajo svoje denarne dohodke, s tem pa tudi življenjsko raven.

Milan Jovanović

S KONFERENCE AKTIVA KOMUNISTOV HRASTNIŠKEGA RUDNIKA

Vedno v prvih vrstah dogajanja

Letna konferenca Zveze komunistov rudnika Hrastnik je predvsem pokazala, da so komunisti tega velikega hrastniškega podjetja prizadevali pomagati razvoju rudnika, da bi bil vedno v prvih vrstah za socialistične odnose in da so nesebično skrbili za delovnega človeka in njegovo zdravstveno in drugo zaščito.

SEJEM VZORCEV NAŠEGA IZVOZNEGA BLAGA

Danes, 3. avgusta, bodo v Ljubljani odprli II. sejem izvoznega blaga, ki bo trajal do 11. avgusta. Na tem sejmu bodo razstavljala naša podjetja vzorce izdelkov, ki jih naša država izvaža v razne dele sveta. Značilnost tega sejma je, da razstavljamo vzorce vsega tistega našega blaga, ki ga izvažamo v inozemstvo.

Vseh razstavljavcev je okoli 300, od katerih jih je največ iz tekstilne stroke, namreč 82, tem pa sledi podjetja lesne stroke, kovinske, keramične, H. vilske gradbene, umjarske in elektrotehniške stroke ter težke industrije in obrti. Iz Slovenije je prišlo svoje udeležbo 134 podjetij, 52 iz Srbije, ostala so pa iz ostalih republik. Z II.

Ni dvoma, da je doprinos komunistov znatno pripomogel k izboljšanju oziroma rešitvi številnih drugih vprašanj. Nagel razvoj rudnika, zlasti pa dvig proizvodnje je terjal homogen delavski svet, ki ve, kaj hoče. Uvajanje mehanizacije v posamezne jame obrate je pokazalo med drugim tudi to, da jim bo v bodoče primanjkovalo

strokovnjakov-rudarjev oziroma visoko sposobnih ljudi, ki bodo znali upravljati s stroji, da jim bodo odlično služili. In zato je bila v tem času v Hrastniku vrsta tečajev, seminarjev in drugih predavanj, kjer je so razmeroma mnogo rudarjev dobilo kvalifikacijo. No, treba je poudariti še to, da so tečaje obiskovali predvsem mladi ljudje, in s tem pokazali veliko voljo, da bi bili na svojih delovnih mestih sposobni delavci.

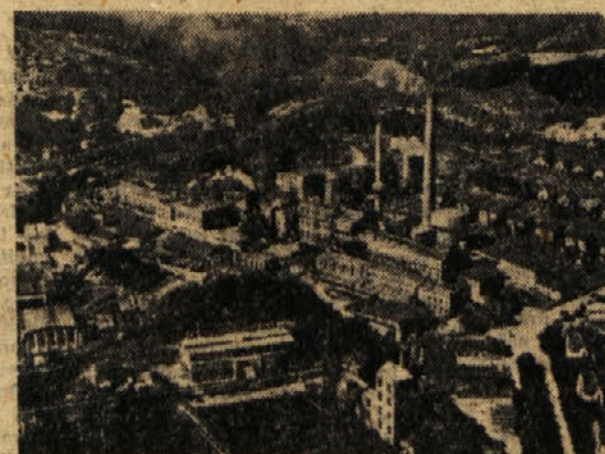
Razprava je ponovno poudarila nujnost, da so vsi komunisti aktivni in da s tem ni mnogo pridobilenega, če imajo nekatere posamezniki več funkcij, in s tem tudi več odgovornosti, drugi pa stoji ob strani. Nič drugega torej, če so taki komunisti izgubili stike z ljudmi in tavali neke ob robu dogodka.

Pa še o marsikaterem drugem so se pomenili. Tako na pr. o delovanju sindikalne organizacije, o delu mladih rudarjev in lokalnih problemih. Konferenca je odlično nakazala bodoči razvoj tega podjetja v Hrastniku, hkrati pa poudarila, da je mesto komunistov med ljudmi, med množicami. Sklepi, sprejeti na konferenci, bodo terjali skupno delo vseh hrastniških komunistov.

Prisrčno pozdravljeni NA RODNIH TLEH!

Vsako leto se veselimo in radostno pričakujemo snidenja z vami, dragi rojaki! Ko prihajate med nas, vemo, da ste nestrpno pričakovali trenutkov snidenja in vsem nam je toplo pri srcu, ko si po letu ali dveh spet stisnemo roke.

Stotero niti se je v teh letih, odkar prihajate za kratek čas v svoje rojstne kraje, spletilo med nami. Vsaka je po svoje dragocena: kot nam vi pripovedujete o svojem življenju v tujini, tako vam mi razodemo vse, kar vas zanima. In novic je vedno poln koš. Nekaj prisrčnega in lepega je v teh naših medsebojnih srečanjih, kdo bi jih ne bil vesel, in navedno kar

Meerlebach v Franciji, kjer živi mnogo naših ljudi

prehitro mine ta lep poletni čas in kar prekmalu morate spet odpotovati na tuj.

Ob letošnjem snidenju bi vam radi povedali še nekaj več, kot samo to, da ste nam dobrodošli in da vam bomo skušali napraviti prijetno bivanje med nami.

Namreč, hoteli bi, da se kar najbolje spoznate z našimi pridobitvami v zadnjih letih, da vidite, da pri nas nismo držali križem rok in smo se silno prizadevali enkrat za vselej odstraniti žalostne posledice nedavne preteklosti.

Povsod, kamor boste prišli, boste dobrodošli. Upamo, da boste obiskali naše upravljavce in ti vam bodo — o tem smo prepričani — radi razodeli, kako pomagajo upravljati našo skupno lastnino. Vemo, da ne bodo varčevali s priznanji in tudi ne s tešavami in tegobami, s katerimi se srečujejo vsaki delovni dan.

In končno bi želeli, da spoznate, s kakšno zagrizenostjo in odločnostjo se naši delovni ljudje borijo za to, da bi svet živel v miru, da bi nikdar več ne divjala niti pri nas niti v svetu pogubonosa vojna. Na to so naši ljudje ponosni, da so v prvih vrstah pobornikov miru, kajti na tisto, kar so pretrpeli v vojni, ne bodo nikdar pozabili, čeprav pravimo včasih, da ta spomin peka. Pa ne se ves živ je med nami in ta spomin nam narekuje, da se bolj povzdignemo naš glas proti vsakršni vojni. V tem nam lahko silno pomagata. Pripovedujte vašim znancom v tujini, da je na jugu Evrope narod, ki si želi trajnega miru in mirnega ter ustvarjalnega sožitja med vsemi narodi na svetu.

Se to bi vam radi povedali: pravkar smo v Trbovljah ustanovili podružnico organizacije, ki ima najbolj tesne stike z vami: Izseljensko matico. Doslej je bil v Trbovljah zgolj pododbor. Zdaj pa smo torej ustanovili institucijo, ki bo ob sodelovanju z Izseljensko matiko v Ljubljani navezala še tesnejše stike z vami. Podružnica si bo po svojih močeh prizadevala ustvariti z vami takšne stike, da ne bo med vami človeka, ki ne bi poznal njenega delovanja. Zatorej: navežite tesne stike s podružnico!

In da ne bi bili predolgi, vam še enkrat želimo kar najlepši dopust v vaših rojstnih krajih, prepričani pa smo, da boste radi prišli na osrednjo prireditev izseljencev, ki bo 15. avgusta v Trbovljah.

M. V.

GOSPODARSKI KOMENTAR

Namen analitične ocene delovnih mest

Minuli teden smo se pomenkovali zakaj je bilo oziroma zakaj je potrebno anketiranje pri popisu in opisu delovnih mest. Med drugim smo dejali, da so se ponekod teh poslov lotili zelo enostavno — enostransko. Delovna mesta so popisali in opisali kar na osnovi obstoječih tarifnih pravilnikov. Kjerkoli so tako ravnali, so s tem dokazali:

1. da povsem zgrešeno pojmujejo analitično oceno delovnih mest; da ne niso doumeli njene smotnosti;
2. da ne vedo, kaj je izhodišče za analitično oceno delovnih mest in seveda tudi popisa in opisa del kot prve faze celotnega postopka.

Tokrat se torej pomenimo predvsem o smotnosti analitične ocene delovnih mest, predvsem glede na to, ker je v zadnjem uradnem listu izšla odredba o analizi in stopnjevanju pri cenitvi delovnih mest v gospodarskih organizacijah s področja industrije. Upoštevati namreč velja, da če ne bo kolektivno družbeno ekonomsko pojasnjen smisel ocene delovnih mest, potem bo ta druga faza dela slabo opravljena.

Z analitično oceno delovnih mest kot z znanstveno metodo hočemo namreč kolikor mogoče objektivno določiti odnos v vrednosti posameznih del oziroma delovnih mest. Neposreden cilj metode analitične ocene delovnih mest je torej, da na osnovi določenih objektivnih meril, zasnovanih na podrobnih analizah procesa dela, določimo vrednost posameznih del oziroma delovnih mest. Prepričani smo lahko, da bo analitična ocena del, če bo uspešno opravljena, ugodno vplivala na uveljavljanje načel nagajevanja po delu. Do sedaj so bili zaslužki delavcev in uslužbencev, ki opravljajo sicer enako delo, zelo različni. Te razlike so nastale zaradi različnih metod ocenjevanja. Skratka bile so pogostokrat rezultat subjektivnih in enostranskih mnenj in ukrepov. Takšne razlike v vrednotenju dej pa, kot vemo, zavirajo hitrejšo rast proizvodnje in produktivnosti, odvrtačo člane kolektiva od nadaljnjega izboljševanja.

Marsikje smoter analitične ocene delovnih mest napak razlagajo. Posamezniki, ki niso dojeti bistva je metode, mislijo, da je končni rezultat analitične ocene del določanje višine tarifnih postavk za določeno delovno mesto oziroma za posel, opravljen na določenem delovnem mestu, ter sploh ne upoštevajo tistih »stranskih« ugotovitev, ki jih lahko dobimo na osnovi analitične ocene delovnih mest, ugotovitev, ki lahko bistveno vplivajo na drugačno, boljše organizacijo dela, na zboljšanje delovnih pogojev. Kakorkoli je res, da se bo dobljena vrednost delovnih mest (dobljena na osnovi opisa in popisa delovnih mest ter stopnjevanja) izrazila s točkami v dinarske zneske, ni res, da se samo na teh elementih določa plača za posamezno delovno mesto.

Pozabiti namreč ne smemo, da je analitična ocena delovnih mest sama metoda, s pomočjo katere bo moč dobiti oziroma ugotoviti medsebojne odnose med posameznimi vrstami posla oziroma med določenimi deli. Pozabiti ne smemo, da je plačna politika stvar družbe in da je družbena skupnost, glede na razdelitev narodnega dohoda končno, poiskana določiti višino sredstev, ki gredo za plače delavcev in uslužbencev. Rezultati analitične ocene delovnih mest bodo nedvomno činitelj, ki bo vplival na smotrnejšo delitev plač v merilu podjetja. To bo tudi činitelj, ki mora vplivati na organizacijo dela.

NAS TURIZEM

Spodnje Posavje pod lečo

(Poskus osvetlitve nekaterih podrobnosti)

Nekoč smo brali, da Zagreb od Spodnjega Posavja v osebnem prometu več prejema, kakor pa mu sam daje. Prvo in drugo ima svoje vzroke. V prvem primeru ni brez vpliva zemljepisna bližina in prirodna gravitacija Spodnjega Posavja proti Zagrebu. Prav tako privlačno je tudi to, da je Zagreb veliko, močno gospodarsko in kulturno središče in tržišče za delovno silo. Neštevili ni Posavčani obeh spolov hodijo v mesto pod Sljemenom: nekateri, da vnovčijo svoje pridejke in si tam kupijo za družino in gospodarstvo potrebne predmete, spet drugi, da obiščejo veleposredni in podobne prireditve, spornice tekme, gledališča, kinematografe in zabavišča. Tretji zaradi občasne ali stalne zaposlitve.

Vse te obiskovalce bi zajel v skupino poslovnih potnikov — turistov. Manjši od teh je število pravih turistov, čeprav ni neznatno. Le spomnimo se tistih, ki gredo konec tedna na oddih ali pa samo na preprost izlet čez Sotlo in obiščejo Zagreb in njegovo široko okolico (Samobor, Stubičke Toplice, Zelenjak, Kurnovec itd.) kot turisti, ali Sljeme, Zumberak in hribovito Hrvaško Zagorje kot planinci. Ni majhno nadalje število tistih, ki jim je pri potovanju dalje v notranjost države Zagreb sicer prehodna točka, a se v tem mestu mimogrede vendarle ustavijo.

Nasploh bi rekli, da je potovanje iz Spodnjega Posavja v Zagreb oziroma na obmejno ozemlje LRH v glavnem prostovoljno, ali pa narekivano po gospodarskih, kulturnih in drugih potrebah našega življa.

Kaj pa nasprotno? Najprej bežen pogled v preteklost.

Tudi Zagrebčani in prebivalci z obmejnega ozemlja LRH težje proti Spodnjemu Posavju, še bolj pa preko njega dajejo proti zahodu in severu. Dobre železniške zveze to težnjo še pospešujejo, njen začetek pa je

bil v sprostitvi gibanja in v počasnem dviganju blaginje konec 19. stoletja.

Turističnim tokovom iz smeri Zagreb in iz obmejne Hrvaške proti Spodnjemu Posavju so bili, kakor je videti, prvotni cilj Čateške Toplice. Pozneje so te tokove pomnožili in okrepiли planinci — najprej zaradi vzpona na Julijske in Savinjske Alpe, nato pa tudi na Pohorje in v Karavanke in končno na najbližje hribovje v Zasavju, na Bohor, Gorjance in kolikor toliko na slame Orlice, zlasti z obiskom Bizelskega in Svetih gor. Obisk Bohorja je bil na višku zlasti v časih, ko je naš v Zagrebu živel ugodni rojak dr. Zarnik in ki je uspešno populariziral, temveč tudi sam ponovno naskakoval ter v govorjen in pisani besedi povečeval to romantično gorstvo. Nadaljnji člen v rasti števila izletnikov v Spodnje Posavje so bili kopalci; odkar je namreč Sava po industriji onesnažena in za kopanje iz higienskih razlogov nepriljubljiva, zagrebška mestna kopališča s Stubičkimi in Tuhejskimi Toplicami ter s kopališčem pri Samoboru pa potrebam več ne zadostujejo. Je Krka s svojo čisto in zelo toplo vodo pritegnila vse, kar je bežalo in beži pred poletno vročino. In še pozneje so ljudje jeli prihajati v Spodnje Posavje in v Posotelje kot izletniki, da se oddahnejo konec tedna, sčasoma pa tudi kot letoviščarji z nekajdnevni ali daljšim bivanjem.

V tako stanje in razmere je usodno udarila okupacija. Prejšnje zveze so se zrahljale ali pa sploh pretrgale, nekdanji obiskovalci posavskega področja so pomrli ali ostareli, mladina ga ne pozna in za obisk ni nikakor, najmanj pa psihološko pripravljena in stimulirana.

Nič čudnega ni torej, če Spodnje Posavje kljub številnim odlikam in prednostim naravnega turističnega zaledja nima tistih koristi, ki bi jih lahko in tudi moralo imeti.

Krivi tega smo — upam se trditi — predvsem sami. Prekrižanih rok smo čakali, da bo stihila reševala turistična vprašanja in poživila omtičeni tujski promet, ki ga Hrvaški s svoje strani — to je treba lojalno priznati — niso zavirali.

Ni, da bi se obtoževali. Po točji zvonitvi, pravilo, nič ne pomaga. Prav pa je, da poznamo in priznamo storjene napake ter jih skušamo pospešeno odpraviti.

Po našem mnenju je pereče aktualno in kar neugnžno: da se Čateške Toplice povečajo, modernizirajo in dolo prostora namenijo olimpijskih dimenzij, ki bi se poimenovali s terminom vodo; da se ob Krki uredi več rečnih kopališč; da se na Bohorju čimprej odpre oskrbovana planinska kočica, na primerni točki Orlice in severovzhodnih Gorjancev pa vsaj po eno planinsko-turistično zavetišče;

da se za zmanjšanje poti in stero do planinskih postojank oz. zavetišč, pa tudi glavne komunikacijske smeri do vrhov, razgledišč in po slemenih. To delo naj bi složno opravile planinske, turistične in množične organizacije. Semkarj sodijo tudi kraji in priložnosti iz NOV. Te je treba oskrbovati, napraviti

stere do planinskih postojank oz. zavetišč, pa tudi glavne komunikacijske smeri do vrhov, razgledišč in po slemenih. To delo naj bi složno opravile planinske, turistične in množične organizacije. Semkarj sodijo tudi kraji in priložnosti iz NOV. Te je treba oskrbovati, napraviti

dostopne in jih vrednotiti kot turistične postojanke;

da se dvigne splošna raven gostinstva, njegova zmogljivost in storitve. Na prometnih vozliščih, kjer danes ni gostišč, naj se odpro tempelj, če so tamkaj že bila. Tudi prometno odmaknjena gostišča naj nudijo potnikom ali turistu kaj za pod zob, v vsakem primeru pa vsaj okrepčila v pristni in zdravi pijaci (vino, sadjevec itd.), v prvi vrsti domače proizvodnje; gostišč, kjer »bog roko ven molja«, a brez slehernih storitev, ne potrebujemo;

da se prične sistematično popularizirati kulturno-zgodovinsko, narodopisno in folklorno bogastvo Spodnjega Posavja. Idejno vodstvo te dejavnosti naj bi prevzel Posavski muzej v Brežicah;

da se o Spodnjem Posavju izda izčrpen turistični vodnik;

končno, da se prične izvajati za Spodnje Posavje nasploh in posebej onstran Sotle času primerno in danim pogojem ustrezajoča turistična in kulturna propaganda, ki je dolejši ni bilo. Pri tem bi lahko mnogo pomagali rojaki, ki hve onstran Sotle, o katerih pa imamo pomankljivo evidenco in je povezava z njimi slaba, komaj priložnostna.

Posavčan

SPORED PRAZNOVANJA IL. OBČINSKEGA PRAZNIKA OBČINE VIDEM-KRŠKO

10. AVGUSTA — NEDELJA:

- Ob 17. uri: prvi nastop godbe na pihala Tovarne celuloze in papirja pred novim hotelom.
- Ob 17.30: otvoritev hotela.
- Ob 19. uri: sprejod od hotela do poslopja ObLO.
- Ob 19. uri: promenačni koncert gasilske godbe pred ObLO.
- Ob 20. uri: baklada.
- Ob 20.30: slovesna otvoritev doma »Svoboda«.

11. avgusta, nedelja:

- Ob 5. uri budnica.
- Ob 8. uri slavnostna seja občinskega ljudskega odbora.
- Ob 8.30 uri razvite in predaja zastav.
- Ob 9.30 uri odkritje spomenika.
- Ob 10. uri strelesko srečanje SD »Celuloza«: SD Diopiere, Ljubljana.
- Ob 11. uri ogled tovarne celuloze in papirja.
- Ob 15. uri plavalne tekme FK »Celuloza«: ZFK »Ljubljana«.
- Ob 16.30 boks match BK »Celuloza«: BK »Jesenice«.
- Popoldne ljudsko rajanje pred hotelom.

12. avgusta, ponedeljek:

- Ob 8. uri vojaški napad na Videm-Krško, izvaja PV, UROJ, PAZ, gasilci.
- Ob 16. uri občinsko prvenstvo v odbojki.
- Ob 20. uri komedija Norman Krasna »Draga Ruth« (premlera).

13. avgusta, torek:

- Ob 16. uri šahovski brzoturnir v roto tovarni.
- Ob 20. uri koncert okleta »Kremen« v novem domu.

14. avgusta, sredo:

- Ob 20. uri zabavni program na bazenu »Veseli se«.

15. avgusta, četrtek:

- Ob 20. uri »Pisan večer« na bazenu (glasba, petje folklor).

16. avgusta, petek:

- Ob 15. uri waterpolo tekma FK »Celuloza«: FK Neptun, Celje.

17. avgusta, sobota:

- Ob 15. uri začetek elektrike v Vrbinški vasi.
- Ob 20. uri ponovitve Norman Krasne komedije »Draga Ruth« v domu »Svoboda«.

18. avgusta, nedelja:

- Ob 15. uri otvoritev nove motorne steze »Posavje«, motorne dirke z mednarodno udeležbo.

Po vseh večjih središčih občine bodo ob občinskem prazniku kulturne in zabavne prireditve.

Med partizanskimi družinami v Beli Krajini

Svoj program so hrastniški godbeniki izvajali v soboto zvečer pred Dnevom vstaje s pro-

prav lepo so jih sprejeli tamkajšnji domačini, ki so godbenikom izročili prav len spomin:

Med potjo so se godbeniki ustavili še v drugih partizanskih krajih tako v Vranovčih, kjer so obdarili starega Zupančičevega očeta, se z njim slikali, in zaigrali vsem vaščanom nekaj partizanskih pesmi. Prav tako so se ustavili tudi v Metliki, kjer so igrali na glavnem trgu in pred spomenikom padlih borcev. Povsod so bili navdušeno sprejeti od vseh ljudi. Tako pri srčnih in ganljivih sprejemov je težko najti.

Hvale vredna je iniciativa hrastniških godbenikov, ki se prav v takšnih dneh, ko praznujemo dogodke iz narodnoosvobodilne vojne, tako tesno povežejo z ljudstvom, ki je bilo skozi vao vojno na naši strani in je pomagalo s svojimi majhnimi, a vendar pomembnimi doprinosi k uresničitvi želja našega naroda, k svobodi in boljšemu življenju.

Prebivalcem, katere so obiskali njihovi partizanski znanci, bo ta lep dogodek in pristrčno srečanje ostalo še dolgo v spominu, hrastniški rudarjem pa kličemo: Še mnogo uspehov.

Hrastniška rudarska godba je obdarila svoje belokranjske prijatelje

menadnim koncertom v Črnomlju na glavnem trgu, v nedeljo dopoldne pa so obiskali svoje stanovske tovaršice v Kanizari. Popoldne so se nato odpeljali v Gradac, kjer so imeli koncert, in obdarili z lepimi in praktičnimi darili partizanske družine.

dve lutki, ki predstavljata belokranjskega fanta in dekletje v narodni noši, ter knjigo iz mar-mora, delo gradškega rojaka Dima. Tu so jih tudi prav lepo pogostili in še pozno v noč so se pogovarjali s starimi znanci in obujali spomine na stare čase iz naše velike revolucije.

Na Raki primanjkuje šolskih prostorov

S prihodnjim šolskim letom bo na Raki popolna osmlečna šola z dvanajstim oddelki. Ker so pa v šolskem poslopju le štiri razredi, je nastalo vprašanje, kako namestiti vseh dvanajst oddelkov.

Šolski odbor, kakor tudi vodstvo šole sta s sodelovanjem Socialistične zveze in krajevnega odbora že pred leti uredila in opremila en razred v občinskem poslopju, kjer je bila nekdanja šola.

Sedaj je nastalo vprašanje, kje dobiti še eno učilnico. O tem so na Raki že mnogo raz-

pravljali in prišli do različnih zaključkov. Nekateri so mnenja, da bi odkupili večjo privatno hišo in jo preuredili v ambulantno. V tej hiši naj bi imel svoje prostore še krajevni urad. S tem bi izpraznilo sedanjostavbo krajevnega odbora in ambulantno se pravi staro šolo, in jo preuredili v razrede.

Res je, da bi bilo zaželjeno, da se omenjena hiša izprazni in jo da na razpolago prej ko slej šoli. Vendar pa imajo pri tem nekateri pomisleke, če se izplača kupiti staro hišo, ki bi stala prav gotovo preko 1 milijon dinarjev. Preden bi se odločili za ta nakup, naj bi premislili. Vse, kakor bi bila boljša rešitev, če bi za staro hišo namenjeni denar prihranili in skušali dobiti še nekaj sredstev za novo gradnjo.

Na Raki bi poleg ambulantnih prostorov in krajevnega urada nujno potrebovali tudi primerno dvorano. Kaže, da rakijski gasilci dom kmalu ne bo več ustrezal svojemu namenu. Če bi ga prodali obnemem z zem-

ljiščem, bi lahko z izkupičkom skupno s krajevnim uradom in ambulantno pričeli z gradnjo skupnega doma.

Ker sami vsega ne bodo zmogli, bo njihovo težnjo prav gotovo podprl še občinski ljudski odbor, ki jim bo, če že ne sedaj, pa v doglednem času pomagal uresničiti njihove želje.

S tem bo rešeno tudi vprašanje šolskih prostorov in delavnice za ročno spretnost, katero bodo namestili v privatni stavbi.

Kulturnoprosvetna dejavnost je v tem kraju zelo razgibana. Težkočje imajo le s prireditvami, ker nimajo dvorane. Vsako predstavo priredijo v razredu, kjer se nabere tudi nad 150 ljudi. Kulturni užitek gledalcev v prenapolnjenem razredu prav gotovo ni tak, kot bi bil v prostorni dvorani, ki je na Raki prepotrebna.

PRI MLADINCIH PVV Pot nas je zanesla k mladincem, obveznikom PVV, ki tabore v Vidmu-Krškem. Videli smo, da so se v času, odkar so tu, naučili še mnogo novega. Prav vzorno pa znajo skrbeti tudi za red in čistoto v baraki, kjer stanujejo. In stražar nas je ustavil še čisto po vojaški

NAS KOMENTAR

Diktatura brez diktatorja

V Guatemali je spet obsedno stanje. Policaji patrolirajo po ulicah, političnim strankam je prepovedano delovanje, ljudje se ne smejo sestajati in ponoči ne smejo na ulice. Guatemalski diktator Armas je namreč umrl. Ni umrl v postelji, zaradi starosti in bolezni, umrl je na ulici: ustrelil ga je njegov stražar.

Republika Guatemala je najsevernejša dežela Srednje Amerike. Razprostira se na 108.889 km² površine in ima okrog 3 milijone prebivalcev. Od teh je samo 5% belcev, nad 60% pa je mešancev in Indijancev. Neodvisna je postala sredi preteklega stoletja. Dežela je pretežno poljedelska, a zlasti proizvaja kavo, sladkorni trs, banane in bombaž. Glavno mesto je Guatemala, ki ima 400.000 prebivalcev.

Leta 1944 je izbruhnila v Guatemali meščansko-demokratska revolucija in revolucionarji so uvedli parlamentarizem. Do tedaj so namreč vladali v Guatemali različni diktatorji. Na volitvah leta 1944 je bil za predsednika republike izvoljen dr. Arbaldo. Še pod njegovim vodstvom so bile izvedene številne napredne reforme. Leta 1950 pa je bil na volitvah izvoljen za pred-

sednika Jacobo Arbenz, ki je nadaljeval politiko svojega predhodnika. Arbenz je v svojem programu govoril o treh glavnih nalogah: 1. Spremeniti deželo iz odvisne v gospodarsko samostojno državo; 2. spremeniti jo iz odvisne v gospodarsko napredno državo; 3. takšen ekonomski napredek naj bi v glavnem koristil dvigu življenjske ravni.

Ta svoj program je začel Arbenz uveljavljati takoj: prva naloga mu je bila industrializacija, druga pa agrarna reforma. In ko je ti dve nalogi izpolnil, je v sodelovanju sindikatov začel spreminjati socialno zakonodajo.

Takšna vlada pa ni bila v interesu nekaterih ameriških krogov, ki so ekonomsko zainteresirani v Guatemali in zato se je začelo delovanje proti Arbenzovi vladi. Vrhunec je bil napad na

Guatemala v letu 1954, ko je propadli politiki Armas vdri v deželo z vojsko, oboroženo z ameriškim orožjem, ter s pomočjo ameriške vlade, ki ga je hvallila kot borca proti komunizmu, prevzel oblast v Guatemali. Da bi »uničil komunizem«, je ukinil vse politične in osebne svoboščine ter vzel kmetom zemljo, ki jim jo je dala prejšnja vlada. Kmetje so se upirali in njegovi ljudje so jih zverinsko pobijali. Začela so se medsebojna politična obračunavanja, množične aretacije in streljanja. Zaplenili je lastnino Komunistične partije in vseh drugih naprednih političnih in družbenih organizacij, ki jih je razpustil. Izobraženci, ki jih je temeljito ni bilo malo, so po večini zbežali iz domovine ali pa padli kot žrtev Armasovih ljudi. Sindikat je razpustil, socialne zakone pa ukinil, delavske voditelje in mnoge zavodne delavce zaprl in obsodil na smrt in dolgoletne zaporne kazni. V deželi so spet zavladale ameriške družbe, med katerimi kraljuje »United Fruit«, katere lastniki sede v ameriškem Kongresu.

V poročilu Latinsko-ameriške konfederacije delo o dejavnosti Armasove vlade je rečeno: »Maščevanje velikih posestnikov je do sedaj povzročilo nasilne uboje: funkcionarja sindikatov družbe »United Fruit«, Feliksa Morona, Alde Goday de Veras, generalnega sekretarja Zveze guatemalskih sindikatov in še številnih drugih sindikalnih voditeljev. Razen tega je v poročilu rečeno, da »člane sindikata in kmete, ki so sodelovali pri agrarni reformi sadiščno mučili in jih nato likvidirali z ročnimi bombami ali streljajo s puškami«.

Bodočnost bo pokazala ali bo atentata na Armasa izval s spremembe v usmeritvi guatemalske politike ali pa je bil le krvava epizoda v nekem krvavem protijudskem režimu.

Za ameriško vlado pa pomeni Armasova smrt izguba za svobodni svet (tako je izjavil zastopnik Bele hiše), kar pa pomeni: izgubo za ameriške imperialiste in njihove izkoriščevalske interese, nikakor pa ne — izgubo za guatemalsko ljudstvo.

Mladina o prometu

Naši prometno-varnostni organi že nekaj časa ugotavljajo, da so na naših cestah največkrat žrtve prometnih nesreč prav otroci, ki ne poznajo v zadostni meri cestno-prometnih predpisov.

Stanje pa se z naraščanjem števila raznih motornih vozil še slabša. Tako je bilo samo v trboveljskem okraju v letošnjem letu že več prometnih nesreč, pri katerih so postali žrtve naši najmlajši.

Prav zaradi tega so pričeli med vso šolsko mladino po vsej Sloveniji že pred časom široko in dobro pripravljeno akcijo o spoznavanju cestno-prometnih predpisov. Med drugim je republiški sekretariat za notranje zadeve LRS razpisal tudi nagradno tekmovanje za najboljši spis in risbo o prometu, ki je že zaključeno. Na tem natečaju so seveda sodelovali tudi zasavski pionirji in dosegli lep uspeh. Dijakinja nižje gimnazije iz Trbišča je prejela prvo nagrado za najboljši spis, učenka šestega razreda osnovne šole na Raki padrugo nagrado za risbo.

Deset nagrad za najboljšo risbo in spis pa je podelilo tudi trboveljsko tajništvo za notranje zadeve. Učenci in učenke so dobili praktično brošuro »Prometni predpisi, ali jih poznaš« in denarne nagrade.

V zadnjem šolskem letu so bila domala po vseh zasavskih šolah predavanja o prometu in varnosti na cestah, ki jih je pripravilo TNZ, pionirji pa so v svojih kroških izdelovali najrazličnejša cestno-prometna znamenja.

Ko smo pred dobrim mesecem obiskali v družbi prometnega referenta trboveljskega tajništva za notranje zadeve Rako pri Krškem, smo se lahko prepričali, koliko so tamkajšnji šolarji že naredili na tem področju, in ne samo tu. Tudi drugod je tako.

Po vsem tem človek nima kaj, da se ne bi razveselil. Takošno delo mora roditi sadove!

Na sliki Relief s cestno-prometnimi znamenji, ki so ga izdelali marljivo naši pionirji.

Približno sredi poti med Bizeljskim in Bistrico ob Sotli, kilometer daleč od glavne ceste, stoji na strmim griču daleč po dolini ob obeh bregovih Sotle vidni bizeljski grad. Še dobro ohranjen je po svoji zunanosti enak ostalim gradovom v dolgi verigi ob nekdanji meji proti vzhodu: Mokrice, Brežice, Podčetrtek, Rogatec itd., vse gori proti Donavi. Pred dolgimi stoletji je z drugimi vred služil kot obrambna trdnjava pred navali divjih Madžarov v pokrajino Karantanijo in nemško državo, kamor so s svojimi trupami pogostokrat hodili pleniti madžarski plemiči, ki niso priznavali nobenega vladarja, ki se niso hoteli sprijazniti z nobenim redom in niso spoštovali nobenega zakona.

Prvi lastniki bizeljskega gradu so bili grofje iz Plištanja (Engelbert in žena Tuta Plištanjska od l. 963 do l. 1080). Svoja obširna posestva sta izročila svoji hčerki Emi Plištanjski. Po smrti staršev se je Ema poročila z grofom Viljemom Brežice-Senikom, ki je umrl leta 1015 na potovanju v Rim. Vdova Ema je s posebnim darilnim pismom leta 1043 podarila vsa svoja posestva solnograški nadškofiji, ki je del teh posestev, med njimi tudi grad Bizeljsko z okoliščo, izročila novoustanovljeni škofiji v Krki na Koroskem.

Bizeljski grad se je tedaj imenoval »Wiesel« (opazovajmo!), pozneje pa je nastala oblika Wisell. Gospodari so na prosti zemlji okrog gradu naselili oborožene hlapce, ki so bivali v grških hišah pod gradom. Iz te naselbine je nastala vas Wiseldorf, ki je dala tudi ostali pokrajini ime Wisell, pozneje Bizelj, oziroma Bizeljsko imenovanje.

Leta 1278 sta dobila bizeljski grad v zajem (fevd) brata Eberhard in Erhard plemenita Bizeljske.

V dobi preprirov za dediščino celjskih grofov (okoli l. 1442) je poveljnik celjskih bojnih trum Jan Vitovec napadel med drugim tudi bizeljski grad, vendar je močno obrambno zidovje kljubovalo vsem napadom in grad je ostal nepoškodovan.

„Igen-usud...“

Dne 24. avgusta 1475. leta je bil grad priča strahovitemu pokolu v bitki, ki se je vnela v ravnini ob Sotli. Okoli 12.000 Turkov je napadlo četo 450 junakov Štajercov, Kranjcev in Koroscev, ki jih je vodil radgonski stolnik Sigmund pl. Reheim. Junastvo slovenskih branilcev ni nič pomagalo. Pod Cersogradom ob Sotli je bila slovenska obrambna vojska popolnoma premagana. Mnogi junaki so obležali na bojišču, mnogo plemičev je bilo ujetih. Za drag denar so se odkupili, denar pa je zbral slovenski podožnik, ki so mu zopet naložili — nove davke.

Ko so neznosne socialne razmere prignale kmečke podožnike do samobrambe v obliki kmečkih uporov, so leta 1515 napadli bizeljski grad in ga oplenili. Plemenitaš Jörg pl. Herberstein pa jih je s svojimi konjeniki pogonjal v beg, kar ni čudno, saj kmetje niso imeli niti bojnega orožja niti izkušene vojaškega vodstva. Leta 1573 pa se je Sotelska doina prva dvignila proti svojim zatiralcem. Ko je konec januarja tistega leta poslal hrvaški kmečki voditelj Ilja Gregorič iz Brodovca v bizeljske vasi petelinje pero, so si kmetje pripeli na kobuk zimzelen in se pričeli zbirati. Upor se je razširil ob obeh bregovih Sotle in meja ni ovirala upornikov, da ne bi splošno nastopili v skupni kmečki zvezi (Bund, punt).

Onstran hriba, v ravnini ob potoku Bistrica, pa je bila kmečka vojska nekaj dni potem popolnoma razbita in razpršana.

V 16. stoletju so prevzeli bizeljski grad grofje iz rodu Tattenbachov. Zadnji lastnik tega gradu je bil grof Ivan Erazem Tattenbach, ki je bil soudeležen zarote hrvaških vekišev Zrinjskega in Frankopana proti cesarju Ferdinandu III. Zato so ga za kazen l. decembra 1671 v Grazu obglavili, posestva pa razdelili. Novi lastniki gradu so postali grofje Wildenstein, za njimi pa Dietrichsteini, dokler ga niso skupno s Knusperk (Kraljevcem) nad Bistrico prevzeli knezi iz rodu Windischgrätz.

V avstrijski državi so Windischgrätz igrali pomembno vlogo. Kot sorodniki cesarske rodbine Habsburg so v stari Avstriji zavzemali razne visoke položaje. Tako je bil n. pr. knez Alfred Candidus Ferdinand Windischgrätz avstrijski feldmaršal, ki se je izkazal v francoskih vojnah 1813. in 1814. leta.

Leta 1848 je bil poveljnik avstrijskih enot in je v tem svojstvu potlačil upor v Pragi (11. junija), premagal uporne Madžare pri Schwechatu (30. oktobra) in v korakal kot zmagovallec na Dunaj (31. oktobra). Naslednje leto je 27. februarja (1849) premagal madžarske upornike pri Kapolni, dne 6. aprila istega leta pa doživel pri kraju Gdöllu blizu Budimpešte popoln poraz. Za kazen je bil razrešen vojaške službe in poslan v Nemčijo kot guverner pokrajine Mainz.

Voditelj Madžarov je bil v tej dobi odvetnik Ludovik Kossuth (taz. Košut). Nekaj let pred revolucijo je bil v Budimpešti urednik časopisa »Pesti Hirap«, glasila radikalne opozicije proti

avstrijski vladi. Kot poslanec državne skupščine je bil tudi finančni minister, nato predsednik deželnega odbora za obrambo. Kot voditelj opozicije je organiziral borbo za popolno osvoboditev Madžarske in odcepitev od Avstrije. Madžarsko ljudstvo je na svojem zasedanju dne 14. aprila 1849 sprejelo njegov predlog, da madžarski narod odstavi vladarsko rodbino Habsburg.

Prvi upravnik nove Madžarske je bil Kossuth. V avgustu 1849 je avstrijska vlada s pomočjo ruskega vojaštva in hrvaških polkov, ki jih je vodil ban Jelačić, zopet toliko utrdila svojo oblast, da je moral revolucionarni voditelj Kossuth zapustiti svojo domovino. Po nekaj letih bivanja v Turčiji se je preselil v Anzijo, po amnestiji pa v Turin v Italijo.

Leta 1918 se je tudi Madžarska osamosvojila in sama uredila svojo državo. Medtem je prišla druga svetovna vojna.

Tudi madžarski narod se je moral odločiti. Proti koncu l. 1944 je bilo zasedeno že skoro vse ozemlje do Blatnega jezera. Fašistična vlada je iskala pomoči pri Hitlerju, ljudstvu pa odločitev ni bila težka. Sprevidelo je, kdo je prinašalec svobode in se odločilo zanj.

Vse pa ni šlo tako gladko, kot si je ljudstvo želelo. Marksiter napaka je povzročila, da je v množicah nakopičeno nezadovoljstvo končno izbruhnilo. Konec oktobra 1956 je uidec Budimpešte in drugih madžarskih mest poročal o kričanju, da je treba svoje žrtve, ki jih je moral doprinesej, nadariti svoje notranje razmere.

Sosedne države so sprejele trume beguncev iz vseh madžarskih pokrajin. Tudi k nam so prišli iskat zavetišča. Humanistični socializem jih ne more odklanjati, nudi jim kar je v danih razmerah največ mogoče. Porazdeljeni po begunskih ta-

boriščih širom po državi čakajo, da odidejo v inozemstvo, kjer bodo zopet našli zaposlitev in kruh.

Tudi bizeljski grad, nekdanja lastnina knezov Windischgrätzov, jim nudi zadnje čase gostoljubno streho. V prostem času obiskujejo prebivalce po okoliških vaseh in se skušajo spoznameti z našim ljudstvom, ki ga splošno hvaleži kot prijazne in gostoljubne ljudi.

Ko so me pred dnevi obiskali v dobrem mnenju, da se bomo mogli kaj pogovoriti, sem razgled pred nje zemljevid. Iz bližine naselbine Gdöllu sta bila mlada zakonca, ki sta letos pozimi pri Subotici prekorčila državno mejo, spoznala Srbijo in Makedonijo, ter preko Hrvaške prišla na Bizeljsko. Gdöllu — Bizeljsko, sem se spomnil pri tem pogovoru, omenil Kossutha in Windischgrätzja v letu 1849 ter Gdöllu — Bizeljsko 108 let pozneje. Revolucija tedaj, revolucija sedaj...

Skrnjeni med besedni zaklad madžarsčine, vendar toliko zadosten, da smo se sporazumeli, kako čudna je igra usodnih dogodkov, ki se v zgodovini tako radi obnavljajo v novih oblikah...

„Igen — usud...“ — je rekla mlada, izrazita mongolka in se zamislila. Po kratkem molku pa je izrekla željo, da bi že bila čimprej v svoji bodoči domovini — v daljni Avstraliji!

„Igen“ pomeni »da!« »usud« pa ni madžarska beseda. Izraz uporabljajo v Grdiščanski Hrvatski, jezikovno mešanem ozemlju med Madžarsko in Avstrijo, in pomeni »usoda«. Madžarska iz Gdöllu je verjetno poznala, ko je pritrjela: „Igen — usud!« (Da usoda!)

Sprehod po Brežicah

SOLIDNA POSTREŽBA POMAŽKANJE PROSTOROV

Kadarkoli prideš v Brežice, lahko ugotoviš, da je to mesto polno življenja. Iz bližine in daleč okolice prihajajo tja ne le zato, ker so v njih bolnišnica, sodišče, občinski urad in podobno, temveč tudi zaradi dobre izbire najrazličnejšega blaga.

Brezitani so lahko ponosni na urejene trgovske lokale in lično opremljene avtozobe, ki nehoti privabljajo kupce. Vsak tujec je lahko zadovoljen nad tolikšno izbiro tekstilnega blaga in obuvene. Bomačarji pa, ki v glavnem kupujejo iz tujine, imajo pri vsaki raznovrstnosti lokalov določene pomisleke. Predvsem si želijo enega ali dva specializirana specijalizirana lokala, kjer bi brez dvoma bili hitreje in bolje postreženi. V sedanjih trgovinah nudijo potrošnikom takšno blago, živila in ostalo. Prostori so za vse to pretesni in postrežba zaradi tega ne more biti povsem zadovoljiva.

Drugače pa je s trgovskimi lokali, kjer prodajajo obutev. Svoj lokal ima podjetje »Borovo«, »Triglav« in »Trgovsko podjetje«. Izbira čevljev je nadvse pisana, postrežba zelo dobra, tako da je vsak kupec zadovoljen. S tem, da so tri prodajalne, je ustvarjena tudi konkurenca, ki je koristna predvsem za potrošnika.

Približno leto dni je že odprta trgovina s sadjem in zelenjavo, ki je bila v Brežicah nujno potrebna. V njej dobis od zgodnjega sadja, zelenja in jajc vse do suhega sadja in rožičevih moka. Povpraševanje po vsem tem je izredno veliko, zato je trgovina tudi vedno polna. Marksiter gospodinja zamudi v tej trgovini precej časa, ker ne pride slepa na vrsto. Ob tem pa ne misli na to, da je slaba postrežba. Nasprotno. Na žalost pa je lokal tako majhen in neudoben, da ne morejo streči več strankam hkrati. Prav zaradi tega bi bilo nujno potrebno odpreti še eno zelenjavno trgovino. Povrnimo se spet k tujcu, ki se službeno zadržuje v Brežicah in išče prenočišče. Nekaj jih je na

razpolago v kolodvorski restavraciji in pri Lukežu. To pa je tudi vse. Če ima opravka v mestu, je kolodvorska restavracija, kolikor je imel srečo, da je dobil tam prenočišče, precej od rok. Zato bi bilo nujno potrebno v zgodnjem času zgraditi v središču mesta hotel s prenočišči, ki bi se bolj privabljal v Brežice tujce, ki bi se lahko v tem mestu zadrževali po več dni.

Brezitani so bili prijetno presenečeni nad novico, da bodo v kratkem dobili novo mlečno restavracijo. V njej se bodo radi zadrževali dijaki, šolska mladina in ostali, saj bodo dobili po zmernih cenah dobre malice.

Pred kratkim so v breziški občini vsem socialističnim gostinstskim obratom predpisali pavšalno obdavčitev od ugotovljenega prometa na alkoholne pijače. Od tega izkupička je določil občinski ljudski odbor 50 odstotkov za izboljšanje gostinskih lokalov.

Povsem kaše, da bodo v kratkem obdobju tudi privatne gostilne.

BIZELJSKO

Za naše žene

MOLJI

S sovražnikom, ki ga ne poznamo, se ne moremo z uspehom boriti. Molj pa sodi med največje sovražnike naših domov, zato ne bo napak, če vsaka žena ve nekoliko več o lastnostih teh škodljivcev.

Poznamo več vrst moljev. Živalce, ki na večer obletavajo prižgane luči, je smešno preganjati, kakor se to z največjo pazljivostjo navadno dela, ker so to domala pousem nedolžna bitja. Včasih niti niso molji, a tudi če pripadajo družini moljev, niso med stvarmi v stanovanju, pač pa so prišli s polja.

Pravi molj, ki se loti obleke, je kostanjevo rjav in svetlikajoč. Zadnja krila ima jasnejša od prednjih, a niti na prvih niti na drugih nima nobenih znakov ali peg.

Molj, ki načena tkanino, ima rumeno glavo. Njegova prednja krila imajo črno-kostanjeve pege, a zadnja so pepelnate barve.

Molj, ki napada krzno, ima kot ilovica rumena krila, barva zadnjih kril je pa pepelnato siva in bleščača.

Jajčeca vseh moljev so brez razlike zelo majhna in ne tehtajo niti 1 miligram. Samica jih leže na površini blaga ali krzna. Samica redko leti, ljubi mrak in se mojestro skriva z neverjetno brzino. Ker samica znepe tudi po 200 jajčec, je treba torej njo bolj preganjati in uničevati kot samca, ki leti.

Ličinke moljev so podobne črvom, a imajo nevarne škarjice s katerimi brez milosti uničujejo volno in krzno, medtem ko se molj, ki ne leti, z ničemer ne hrani.

Ena taka požrtva ličinka je že po 90 dneh za približno 300-krat težja, kot je bila prvi dan.

V času tega žrtja spletejo ličinke med prevojem blaga ali med dlakami krzna iz nežnih niti, nekoliko centimetrov dolg hodnik, ki ga nato obujeje s koši nagrizenega blaga. V teh hodnikih se lahko premikajo. Tu so varne in lahko mirno nadaljujejo svoje škodljivo delo.

Konec februarja in v začetku marca se metamorfoza molja konča. Molji roje in že v aprilu ležejo svoja jajčeca. Iz teh jajčec pa izletijo v avgustu-novi molji, ki ležejo svoja jajčeca v septembru.

● Zato je najbolje, obleke, preproge in krzna takoj v začetku pomladi in v začetku jeseni temeljito prekriti in otrešiti. Jajčeca takrat vise na površini blaga in rada odpadejo. Ostalo napravi sonce, ki uniči vse njihove sledi.

● Ko kupite maslo, zavito v papir, ga položite za pet ali deset minut v hladno vodo. Potem boste papir brez muke odstranili in na njem ne bo ostalo niti malo masla.

(Nadaljevanje)
Deževni dnevi so v začetku pomirjevalno vplivali na naše razpoloženje. Pripovedovanja o zasliševanjih ni in ni bilo konca. Vsaka je skušala obtožbe gestapovca zanikati ali pa prikazati v drugačni sliki. V takih primerih je gestapovec poklical izdajalco Silvo, ki je prostodušno ponovila pred svojo nekdanjo prijateljico in sodelavko vse, kar je vedela.

Rozljanje ključev pred dvorištnimi vrati je bilo vedno za vse neprijetno motenje. Ob vsaki taki priliki se je na dvorišču pojavila nova kolona zapornikov, oboroženi policisti in gestapovci. V celicah so odbrali med stariimi priporniki druge, namerili priljane na njihova mesta in odšli z novo kolono. Človek je imel občutek, da smo klavna živina. Naslednji dan smo zagledali na zidu rdeč lepak, ki je izzivalno označeval usmrtnice tistih, ki so jih odpeljali v tabor. Imena znancev in prijateljev na lepaku so nam rezala globoke rane ob misli: »Danes ste umrli vi, jutri bomo mi!«

Ne znam in tudi ne morem opisati teh občutkov.

Dnevi meseca avgusta so tekli razen opisanih primerov enolično. Casa za hemoteno premišljevanje je bilo dovolj. Ure in ure sem mislila na Marto, Justo in Lojzko, in kar verjeti nisem mogla, da jih ni več.

Mrtve so! Ali res? — Ta dva stavka sta mi brnela vedno v ušesih. Koliko mladostnih hrepenenj je umrlo z njimi! Ali so to ljudje, ki ubijajo mlade in neoborožene ljudi? Kdo jim daje dovoljenje, da zverinsko ravnaajo z ljudmi, ki hočejo samo narodnostno svobodo, govoriti tako, kot jih je naučila mati, in biti gospodar v svoji domovini? Kdaj boste spregledali še ostale

Pred petnajstimi leti

Od Figabirta do Ankensteina

li, ki ste doma in le od strani opazujete hude delstva, ki jim ni primere? Mašutejte jih, ki so morali umreti pred vzhodom svobode!

Take in podobne misli so nam razjedale možgane, ko smo čakali na smrt, ki nam je bila vsak dan bliže.

Zamišljeno sem gledala skozi okensko rešetko na delček nebesne modrine in v vrh stare vrbe. To je bilo nam, v ženski celici poleg dvorišča, velikih vrat in debelega obzidja, vse obzorje.

Tižino je zmotilo rožljanje ključev. Zopet nova kolona vkleknjenih, in vrsta policistov in gestapovcev.

Kdo bo šel danes naprej? — mi je šinilo skozi misli.

Na dvorišču so vklepali že druge: Slavka Zalezino in njegovega brata Martina, Vido Senico, Emila Drakslerja, učitelja Hamerska in še nekega tovariša. Zadnja sem se jim morala pridružiti tudi jaz.

Noč od 8. na 9. septembra 1942 smo prebili v »celjskem piskru«. Ob štirih zjutraj, dne 9. septembra 1942, smo se spet uvrščali na dvorišče. Bilo nas je okrog sto, žensk petnajst.

Dolga kolona gologlavih možkih, za njimi ženske, se je pomikala skozi me-

sto proti železniški postaji. Koraki trudnih nog so žalostno odmevali. Nekdo pred menoj je rekel: »Za svojim pogrebom gremo!«

»Kam, kam?« — to se je spraševal vsak.

Kolesa so enakomerno ropotala in vlak je hitel skozi gosto jesensko mego proti Mariboru. Pred vrati je stal nemški vojak in se mrko oziral nazaj v kupé. Ni se nam dalo govoriti. Vsaka izmed žensk je bila z mislimi pri svojih dragih domačih in se tiho poslavljala od njih. Oh, kako prijetno je bilo misliti v takih trenutkih na najdražje: na mater, očeta, brate in sestre!

Polagoma se je razpršila gosta megla. Vse smo se nemo ozirale skozi okno. Pogled nam je ostajal na kopaštih vrhovih Pohorja, kjer smo hotele zagledati tiste, ki že hite proti progi zaustavljati vlak. Takrat bi bilo rešeno sto ljudi tistih najtežjih ur in trenutkov, ko čakajo, da te končno postavijo pred leseno steno, ti zavežejo oči, naravnajo puščinke cevi in...

Prepočas je vozil vlak. Nestrpnost v nas vseh se je stopnjevala. Kam? Ali v taborišče ali v Maribor, kjer bo naše življenje najprej ugasnilo?

Sedela sem zraven sedemnajstletne Julke Doberšek, doma iz Planine nad Sevnico. Venomer je stila z vprašanji v sestro Kristino, ki je bila eno leto starejša. »Ali si videla očeta in brata Ludovika? Zdi se mi, da naju je oče videl! Ali so mama še doma? Kje je Anica?«

S temi in podobnimi vprašanji je motila tižino, ko smo se bližali Mariboru. Sestra Kristina ji je le kratko odgovarjala. Zdelo se mi je, da se še ni v mislih poslovlila od vseh domačih, čeprav sta se vozila dva brata in oče v istem vlaku med vkleknjenimi.

Vlak je počasi odpeljal z glavne mariborske postaje in se v naslednjem hipu ustavil. Na skladiščnem prostoru so stale zloglasne »Marice« — kamioni. Kmalu smo se znašli vsi na dvorišču mariborskega zapora. Razmestili so nas po celicah.

Sledili so dolgi in enolični dnevi. V celici nas je bilo 23 deklet, od teh le štiri, ki nismo vedele, kaj nas čaka. Ostale so bile zaprte zaradi kriminala. Tilka, ki je bila že osmi mesec v tej celici, nam je pripovedovala o Slavi Klavora in njeni junaški smrti. Slava je bila zaprta nekaj dni v isti celici.

Ko pa se je pri zasliševanju izmučili do skrajnosti, je niso pripeljali več nazaj.

Zadnje dni septembra 1942 so pripeljali novo skupino pripornikov iz celjskega »piskra« v Maribor. Dva dni pred tem prihodom so na dvorišče mariborskega zapora navozili celo skladvnico krst.

Skrivaj smo se zvečer ozirale skozi okno drugega nadstropja na dvorišče, kjer se je v luči odbijala belina skladvnic in nas opozarjala na dan, ko bodo na dvorišču ponovno odjeknili strel in pretrgli nit življenja tistim, ki so se upali upreti »velikemu rajhu«.

V našo celico so pripeljali Trboveljčanko Milko Ahac. Veseli sva bili svidenja, čeprav se poprej nisva poznali. Z njo mi je ponovno oživel spomin na domači kraj, na znanje in domače, na katere sem vedno več mislila. Milka nas je s svojo vedrino prebudila iz otopečnosti, ki je legla na nas, odkar je bila na dvorišču skladvonica krst. Milka je prinesla med nas štiri sproščenost in tako duševno razpoloženje, ki daje človeku moč, da prestodušno čaka na vse, tudi na smrt.

Prišel je 2. oktober 1942, dan, ki je bil 145. zavednim in junaškim Slovencem zadnji dan življenja.

Z dvorišča je prihajalo pritaženo ropotanje, kakršnega nismo slišali v prejšnjih jutranjih urah. Zajtrk je bil eno uro prej ko druge dni. Paznica Štampar, ki je bila tega dne dežurna, nas je zjutraj ob prihodu v celico preletela s pogledom, ki je vzbudil čudne občutke v nas vseh. Na to je prišla v celico še druga paznica (njenegega imena ne vem, z nami pa je bila najbolj prijazna) in zašepetala med nas: »Danes jih bodo!«

Konec prihodnj!

Zenica in ljudje

Bil sem v novi Zenici, v našem velikem železarskem kombinatu. Videl sem gozd dimnikov, kolone modernih stanovanjskih blokov — napredek na vsakem koraku. Slišal sem utrip delovnega dne industrijskega kraja. In še mnogo več. A vendar tudi zdaj ne bi mogel reči — Zenico poznam! Tuju se je težko živeti v vso preteklost, sedanjost in prihodnost, ki si jo je danes ta železarska metropola Bosne tako jasno riše. Težko je uganiti ves temperament in hotenja tisočev in tisočev ljudi, ki so se stekli v ta kot iz Bosne, Hrvatske, Srbije, Slovenije, iz vse domovine, si našli tu svoj dom, se živeli v ritmu vsakdanjega življenja in postali nerazdružljivi. In končno, kdo bi mogel opisati ves trud, ki so ga vložile pridne roke pri gradnji novega mesta in njegove železarnice?

Ali nekaj je jasno, to občuti vsak — Zenica ni več pašaluk. Moderno mesto je. Glas hodje, ki kliče vernike k molitvi, so prevpile tovarniške sirene. Zenica ve svojo pot!

Stari čita je kot že mnogokrat prej tudi tega dne sedel na stopnicah nove železarske postaje, kadil in čakal morebitnega popotnika, da mu ponese prilagojen v hotel.

To je nova Zenica! mimogrede poje v brki, ko stopava po sončni ulici novih modernih blokov.

Glej, tu stanujejo delavci! E, Zenica. Nekeč je bila to majhna, blatna vas.

Tu in tam srečujemo na vogalih čistilce čevljev. Zenska v širokih bosenskih hlačah iz bližnje vasi z dvema otrokoma si je našla prijetno senco kar ob cesti. V trgovinah žene in hčere delavcev, nekatere v modernih krilih, z našminkanimi ustnicami. Kje daleč je že čas fesov in feredž. Avtomobili in konjska vprega. Tam v dalji pa plavata glas železarskega dela in dim iz gozda dimnikov.

Stara in nova.

Stara in nova Zenica se stekata v en kraj, v mesto Zenica. Nova se je razrastla, a stara se umika in nekeč bo le še spomin.

Govoril sem z Ibrahimom, Jožetom, Ivico in mnogimi drugimi. Železarji so, martinariji, livarji. Njihove roke in telesa so podobno rokam našega rudarja. Oba težko delata, oba sta v stalni nevarnosti in oba ljubita poklic, ki sta si ga izbrala.

Kako žive ti ljudje v svojem prostem času?

Da, prav to me je najbolj zanimalo, Zakaj doslej smo že mnogo sli-

šali o njihovih železarskih objektih, mogočnih in velikih halah, a manj o njih, ki v njih delajo, o tistih, brez katerih bi tudi te mogočne dvorane ne bile nič.

Na kratko bi rekli: dobro je poskrbljeno zanje. Žive v novih modernih blokih, imajo svoje organizacije in društva, kinematografe in druge prostore, kjer se shajajo, zabavajo in prosvetljujejo.

Ne vem, če pravilno sodim, a na mene je naredila izredno lep vtis zlasti njihova ljudska univerza s kopico zanimivih političnih, znanstvenih in drugih predavanj. Teme, ki jih predelujejo tamkaj, bi prav gotovo močno zanimale tudi naše ljudi.

Zenica pa ima tudi svoje poklicno gledališče. Letošnje leto je dalo na oder pet ali šest premier.

Pravijo: tam, kjer so ljudje, imamo dobre in slabe strani. In Zenica bi bila seveda velika izjema, če bi bila brez njih. Njena najsestnejša stran je pijančevanje.

Ze prvi večer mojega obiska v Zenici sva govorila o tem s Slovencem Mirkom, nekaj dni zatem pa sem opazil o enaki temi tudi daljši članek v »Oslobodjenju«.

Na hotelskem vrtu je bilo prijetno hladno in tudi pivo je bilo dobro, le ljudi ni bilo mnogo. Zato skoro nisem mogel verjeti, da popijejo v Zenici toliko alkoholnih pijač, da so dijo nad republiško povprečje.

A vendar je vse skupaj žal res. Prvega in petnajstega so tamkajšnje krčme natrpane z železarskimi delavci. In takrat se neredko zgodi, da ti v njih puste pretežen del svoje plače. V Zenici skoraj ne mine seštanek, kjer bi ne govoril o problemu alkoholizma. Odgovorni so razmišljali že o vsem mogočem, a prave rešitve še niso našli. Splošno je bilo že predlog, da bi bile gostilne ob plačilnih dneh zaprte, da bi tako močje prinesli plače vsaj do doma.

Vsekakor pa bo moral priti sam delavec prej ko slej do spoznanja, da toliko težko prislužene denarja le ne gre kar tako zapravljati. V tem smo skoro lahko optimisti. In takrat bo postalo življenje še lepše.

Zdaj, ko sem spet kilometre daleč od Zenice, mi pogosto prihajajo na misel besede sarajevskega kolega, ki mi je pred odhodom v to železarsko srce naše domovine dejal:

»Zenica s svojimi mogočnimi objekti in ljudmi naredi na človeka nepozaben vtis. In ko jo zapuščas, ko jo zadnjič loviš v oči iz drvečega vlaka, si nevede zaželiš in skleneš, da jo spet skoro obiščeš.«

Haratniškim steklarcem gre delo dobro izpod rok

NAJPOMEMBNEJŠA DRUŽABNA PRIDOBITEV

Otvoritev nove kulturnoprosvetne dvorane je v letošnjem letu nedvomno najpomembnejša družabna pridobitev Vidmu-Krškemu. Na to dvorano so vsi že dolgo nastopali čakali, zlasti preko so radovedni na prvo gledališko predstavo v njej. Vsekakor so na novo dvorano najbolj ponosni odrski igralci in prosvetarji, ki se udeležujejo na dramskem področju in so dolga leta delali v stari dvorani ter se veseli nastopov v novi. Se bolj zadovoljni pa so seveda tisti igralci, ki bodo z veseljem odigrali »Draga Ruth« odprlo novo gledališko dvorano v Vidmu-Krškem. Med njimi je mnogo tistih, ki so izšli iz prve samostojne mladinske igralske družine, ki je prišla s svojim delom pred šestimi leti v mesecu avgustu. O njej hočem tudi nekaj več povedati.

Pred šestimi leti je mladi režiser Milko Vahčić zbral okoli sebe nadobudno mladino svoje starosti, ki je hotela, da se ljudem prikaže na odru samostojno. Repertoar tedanjega prosvetnega društva tej mladini ni bil všeč. Ni se namreč zadovoljevala z raznimi ljudskimi igrami, dasiravno jih je društvo drugače z uspehom uprizarjalo. Mladina je hotela več. Želela je, da postavi na oder kvalitetna, vsebinsko boljše dramska dela. Tako so se tedaj mladinci uveljavili s Katajevimi »Milionom težav«. Veliko veselje do dramskega delovanja, težnja po uspehu in uveljavljanju so v mladini ustvarjali krepko voljo do dela. Seveda pa je mladina ob tem delu iskala tudi priliko, da se sprosti in razvedri.

Ko so mladinci pričeli s svojim delom, so gledališki ansambel takratnega prosvetnega društva sestavljali starejši in prekuščeni igralci, ki so z nekako trnjo in podcenjevanjem gledali na prizadevanjem mladih. Večina je dvomila v uspeh mladincev in le redki so jim zaupali. Mladi igralci so starejšim igralcem spoštovali in bili tedaj med seboj trdno povezani in tako se je začela pripravljati na svojo prvo igro.

Prav je, če povemo, s kakšnimi težavami so začeli ti mladi ljudje delati in se pripravljati na svojo prvo odsko prireditev. Sprva, ko tudi stari niso z dosti zaupanja gledali na vso to »teatrsko stvar«, so se mladi igralci morali skrivati pod strešjih in podih, kjer so imeli svoje redne vaje. Navzlic tem težavam pa je »teatrsko stvar« postala že toliko kreča, da bi mladina morala začeti vaditi tudi na odru. Tu pa so se porajale spet nove težave in ovire. Kdo naj vendar mladim, gledališkim dvoranom? S kakšno po-rtivnostjo in voljo pa so mladi ljudje delali, vidimo, če pomislimo, da so morali prvi ti

na oder skozi okno! Šele drugič so jim z nevoljo in nezaupanjem izročili ključ od »lastnika dvorane«.

Veliko zadoščenje za ves trud pa je mladina dobila, ko je nastopila pred razprodano dvorano in dosegla popoln in nepozaben uspeh. Ta je rodil v mladih še večjo voljo in veselje do dramskega dela.

Nuščev »Pokojnik« je bil naslednje delo mladih igralcev. Ti so si pridobili že nekaj izkušenj in tudi redijske težave so postale precej manjše. Če so mladi igralci med svojim pripravljanjem na drugo igro kdaj pa kdaj našli »zapečaten« dvorano, ni bilo to več podcenjevanje mladih ali dvom v njihov uspeh, pač pa se je to zgodilo iz zavisti.

Tudi to odsko delo so si mladinci izbrali zaradi njegove idejne vrednosti. Zlasti jim je bila všeč sodba, da je »Pokojnik« najboljša Nuščeva igra. Mladina torej, kakor smo omenili, že takrat ni bila zadovoljna z vsebinsko praznimi igrami, ampak je hotela uprizarjati odsko dela z idejno vrednostjo. Tudi gledališko občinstvo je opazilo to spremembo in je bilo s »Pokojnikom« zelo zadovoljno.

Drugo odsko prireditev mladih pa so dosti ugodneje kot prvo odsko delo sprejeli igralci prosvetnega društva. Dali so jim vse priznanje in so jih začeli smatrati sebi enakovredne. Del mladih igralcev se je vključil v delo prosvetnega društva, ki si je s tem precej opomoglo, zlasti s igralkama Anico Vahčić in Branko Kuznik.

Del mladih igralcev se je pozneje vključil v »Mladi oder«, ki je postal važen sestavni del novega DPD »Svoboda« v Vidmu-Krškem. Mlademu odru moramo priznati, da se je na dramskem področju »Svobode« krepko uveljavljal in se dotedanja dramska sekcijska društva z njim ni mogla primerjati.

Razlika med tedanjo mladinsko dejavnostjo in sedanjo »Mladina« odzema je v tem, da je morala takratna igralska družina mladincev delati v težkih glasnih razmerah in neugodnem delovnem okolju, čemur je botrovalo še nezaupanje in podcenjevanje medtem ko je »Mladi oder« sedaj le- gina sekcija v sestavi »Svobode«, ki uživa vse materialne ugodnosti, v tisku pa oporo in propagando. Včasih kaže, da so v dramski sekciji gnotna sredstva pre-

majhna, da bi prevzela odgovor- nost za uprizarjate večjih dram- skih del. Sprito delovnega elana v sekciji pa ti pomisleki ne bi smeli biti ovira za prireditve zah- tevnih odskih del.

Vsekakor je pa res, da zavzema ob pripravljanih kakšnega gleda- liškega dela najvažnejšo vlogo re- žiser. Če je ta na svojem mestu in ne zgubi potrebnega navdušenja in volje do dela potem ze tudi igralci ne bodo. To velja še tem- bolj povsod tam, kjer igralska družina nima na razpolago vseh sredstev, ki bi jih rada imela. Zgled prve mladinske igralske družine v kraju pa kaže, kaj je mogoče doseči s skromnimi sred- stvi in če so igralci vztrajni in je v njih volja do dela.

Nočem seveda trditi, da med igralski manjka veselja. Mnogo jih je, ki žele igrati večji dram- skih del. To željo na bo se povečala nova moderna gleda- liška dvorana. Če pomislimo na kulturnoprosvetno aktivnost na starem odru, potem lahko pričaku- jemo, da bo nova dvorana z modernim odrom in najnovejšimi tehničnimi pripomočki nudila mladim ljudem še večje možnosti za udeleževanje in lahko z zau- panjem gledamo v nadaljnji raz- voj gledališke dejavnosti v Vid- mu-Krškem.

Del mladih igralcev se je po- zneje vključil v »Mladi oder«, ki je postal važen sestavni del novega DPD »Svoboda« v Vidmu-Krškem. Mlademu odru moramo priznati, da se je na dramskem področju »Svobode« krepko uveljavljal in se dotedanja dramska sekcijska društva z njim ni mogla primerjati.

Razlika med tedanjo mladinsko dejavnostjo in sedanjo »Mladina« odzema je v tem, da je morala takratna igralska družina mladincev delati v težkih glasnih razmerah in neugodnem delovnem okolju, čemur je botrovalo še nezaupanje in podcenjevanje medtem ko je »Mladi oder« sedaj le- gina sekcija v sestavi »Svobode«, ki uživa vse materialne ugodnosti, v tisku pa oporo in propagando. Včasih kaže, da so v dramski sekciji gnotna sredstva pre-

Del mladih igralcev se je po- zneje vključil v »Mladi oder«, ki je postal važen sestavni del novega DPD »Svoboda« v Vidmu-Krškem. Mlademu odru moramo priznati, da se je na dramskem področju »Svobode« krepko uveljavljal in se dotedanja dramska sekcijska društva z njim ni mogla primerjati.

Kronika

NESREČA PRI DELU

Zadružni delavec tov. Frane Cemič iz Podulce pri Raki se je ukvarjal med drugim tudi s mlačvo. Kljub temu, da je bil že večkrat tega dela, se mu je pri podajanju snopov v stroj pripetila huda nesreča. Dne 22. julija je mlatil pri sosedovih. Pri tem opravljanju mu je potegnilo v stroj desno roko in mu jo odtrgalo s kostjo vred približno štiri prste pod ramo, medtem ko je vsa koža roke ostala nedotaknjena.

Ponesrečenec so nudili prvo pomoč in ga odpeljali v brežičko bolnišnico.

TOČA V RASKI OKOLICI

24. julija je bila na Raki huda nevihta z močno točo. Najbolj prizadeti so bili kmetje iz Podulce, vse do Koritnice, kjer so ugotovili približno 80 odstotkov škode na kmetijskih pridelkih. Najbolj poškodovani so bili vinogradi.

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

STOLETNICA S TRŠKE GORE

Te dni je obhajala Marička Pirc s Trške gore pri Vidmu-Krškem svoj stoletni rojstni dan. Našega obiska je bila Marička prav vesela, da je lahko spet malo pokramljala o svojih mladih letih, katerih se nadvse rada spominja.

Kot mlado dekle je bila v Pulju, Trstu, Benetkah, v Gradu in na Dunaju, kjer je služila pri različnih družinah in si- vala. Vseh teh mest se prav ži- nogradi.

—

Življenje in delo v Kolovratu

Kolovrat je majhna, idilična vasica nad Zagorjem z raztresenimi kmečimi hišami in posesti. V tej vasi imajo prostovoljno gasilsko društvo, dela pa tudi odbor SZDL. Oba sta zelo aktivna. Prostovoljno gasilsko društvo so tu ustanovili leta 1935. Skozi vsa leta se je društvo trudilo, da bi si preskrbelo najnujnejše gasilske potrebščine, da bi ob kakšni elementarni nesreči lahko priskočili na pomoč. Tako so gasilci v teku dvajsetih let s svojimi sredstvi in s pomočjo ostalih prebivalcev kupili ročno in motorno brizgalno in ostale gasilske potrebščine. Lansko leto so gasilci razvili tudi svojo društveno zasedbo.

Razen tega je društvo že nekaj let mislilo na to, kako bi prišlo do svojega doma. Letos pa je ob pomoči okrajnega in občinskega ljudskega odbora in podpori občinske gasilske zveze začelo graditi gasilski dom. To delo kar dobro napreduje. Gasilci pridno pomagajo pri tej gradnji saj so nekateri celo že prekopali ob-veze, ki so jih sprejeli na občnem

zboru, zavežajoč se, da jim je dom res potreben. Veliko veselje bo v Kolovratu, ko bo društvo lahko svoje gasilsko orodje spravilo pod lastno streho. Takrat bo tudi zaživel v kraju kulturnoprosvetno delo, za katerega se v domu tudi že predvideni prostori. Svoj prostor bo dobila v gasilskem domu tudi SZDL, ki sedaj gostuje še v šolskem poslopju. SZDL v Kolovratu se zanima za svoje delo in tudi redno odvala članarino. V tiskih mesecih pa prireja razna predavanja o sadjarstvu, ži-

vinoreji itd. Tudi na kmečke gospodinje ni pozabila, saj je tudi letošnje zimo priredila gospodinski tečaj, ki so ga dekleta rada obiskovala in se tudi marsikaj naučila, kar jim bo v življenju koristilo. Odbora gasilskega društva in SZDL upata, da bosta gasilski dom vsaj do zime spravila pod streho, četudi so člani društva pretežno kmetje, ki imajo doma polne roke dela. Upajo, da bo dom ob dobri volji vseh uspešno razel naprej in kmalu služil svojemu namenu.

F. S.

ZABJA FARMA V STARI VASI?

Ko so volivci iz Stare vasi v Vidmu-Krškem zvedeli, da namestava Zadržno trgovsko podjetje »Posavje« napravi v neposredni bližini vasi žabjo farmo, so se sešli in o tem pogovorili. Vsi so bili mnenja, da bi žabjo farmo ustanovili, saj bo dala marsikomu zaslužek. Bili pa so tudi tisti, da bi bila ta farma tik vasi, in to še celo ob zgornjem toku starovaskanskega potoka. S tem bi bila vsa voda, ki teče skozi vas, lahko onesnažena in neprimerna za napajanje živine, pranje in drugo. Zato naj bi se farma žab postavila nekje v Vrtni ob istem potoku, kjer vode nihče ne uporablja.

To mnenje domačinov bi bilo treba upoštevati, da bi potem ne bilo kaj narobe.

Ker nameravajo pri stadionu »Matije Gubeca« zgraditi nove hiše, bi lahko obenem v bližini postavili tudi žabjo farmo, katero bi s tem oddaljili od naselja. Vodo za hleva bodo morali nape- ljavati iz Save, zato bi jo hkrati napeljavali še za farmo.

Vsekakor je prav, da se v Vidmu-Krškem uredi žabja farma, kjer bodo gojili žabe v glavnem za izvoz. Gotovo bi z žabami za- ložili tudi domači trg, tako da bo ta redka specialiteta dostopna tu- di domačinom.

IZ BREŽIC

Občinski ljudjak, član v Bre- žicah pripravljaja 5-letni per- spektivni plan razvoja gospo- darstva. Predvidevajo, da bodo ta načrt izdelali še v letošnjem letu.

Brzimo skozi prisojno dolensko ravan. Po moderni betonski avtomobilski cesti iz Ljubljane proti Zagrebu. Mimo vedno novih naravnih lepot, ki so bile doslej domala skrite našim očem. Dolina gradov. Krško polje in zelena Krka, ki se pod nami leno vleče proti Savi, tam v dalji pa se v meglici blešče stare Brežice s svojimi vinskimi griči.

Zdaj adaj bomo na čateškem polju, od tu pa še ni več daleč do sreča brateke republike...

■ V brzinoomeru je zažarela rdeča lučka — 130 km/h!

Tako nekako bo čez nekaj let. Danes na tam, kjer bomo nekoč držali s to presenetljivo brzino, še vse mrgoli in dela. Mnogo kilometrov poti je treba še zgra- diti. Stroji hrume in skozi noč se oglašajo zategli cvilež avto- mobilskih zavov.

Od Smednicka preko Krškega in čateškega polja, kjer že neka-

mesecev potekajo velika gradbe- na dela, vidimo skoro dokončno podobo mogočne slovenske ma- gistrale, ki bo velikega pomena za celotno gospodarstvo in tu- rizem, to še tem bolj zato, ker se podaljšala avtomobilsko ce- sto Beograd-Zagreb do Ljub- ljane.

Gradnja dobro napreduje, glede na kratek rok ki je po- stavljen za dokončanje zemelj- skih del, pa pravzaprav še pre- počasi. Največje preglavice nam povzroča slabo vreme...

Tako nas je seznanil s stan- njem na gradbišču tehnik tega podjetja.

Gradnja dobro napreduje, glede na kratek rok ki je po- stavljen za dokončanje zemelj- skih del, pa pravzaprav še pre- počasi. Največje preglavice nam povzroča slabo vreme...

Tako nas je seznanil s stan- njem na gradbišču tehnik tega podjetja.

SLOVENSKA MAGISTRALA SE BLIŽA ZAGREBU

OBISKALI SMO GRADBIŠČE AVTOMOBILSKE CESTE LJUBLJANA-ZAGREB V CATEJU

■ Avtomobilska cesta Ljubljana-Zagreb bo široka skoro 9 metrov. Širina vozlišča bo 7,5 metra, na vsaki strani pa bo imela še robni pas.

■ Na 2700 m dolgem odseku nove ceste je bilo treba prelo- žiti staro cesto Ljubljana-Za- greb za okoli 350 metrov, in ce- sto proti Čateškemu toplicam, del vozne poti, ki drži ob bodoči glavni cesti, pa pomakajo v hrib.

■ Cesta ima na obeh kraj- nih koncih nasip, vmes pa je 400 metrov zaseka, ki je pone- kod globok tudi do 12 metrov.

■ Naž področju, kjer gra- de Tehnigradnja, bo cestišče be- tonsko, delno pa tudi kockano.

■ Tu se bosta odcepili od avtomobilske ceste dve poti — prva za Čateške toplice in od- cep za cesto proti Zagrebu, do- kler ne bo dokončno zgrajena nova.

■ DEŽ NAJBOLJ NAGAJA

Sonce ki je oklevajoče poku- kalo iz rahle megle, je spet za- šlo za temnimi oblaki. Nekat- daleč grmi. Dež? Delavci, ki de- lajo boljše ceste za odvažanje zemlje, pa tisti pri strojih in tisti, ki umikajo staro cesto pred novo, so vsi zasrbljeni.

Zdaj ga je že dovolj, ulde iz njihovih ust.

Ce je dež, ostane vsak dan ne- dotaknjenih takole 1000 kubikov zemlje. In to ni malo! Vse to pa morajo v vedrem vremenu nadomestiti. Kajti rok je rok in ta določa.

■ da je treba zemeljska de- la opraviti do konca avgusta, vsa ostala opravila pa do 15. novembra!

Zato delajo noč in dan.

Brneče se trese ozračje tam gor v klancu nad Čatežem. To je glas buldozerov, bagra in drugih strojev, ki so se z vso resnostjo zagrizli v velikanski zasek. »Tamovi« prekuščniki ko- maj sproti odvažajo visoke slo- je zemlje nekoliko niže, kjer je novi cesti potreben nasip.

Vse bolj in bolj se kažejo prvi obrisi bodočega cestišča.

■ Teren je precej trd, toži bagerist, zato se mi žilne vrvi večkrat strgajo.

■ NA POMOČ SO PRISKOČILE ZENSKE

Tehnogradnje opravljajo do- mala vsa dela s svojimi stroji,

na gradbišču pa imajo tudi lepo številno svojih stalnih delavcev, ki pa jih je še vedno premalo. Zaradi tega imajo precejšnje te- žave.

Povedali so nam, da so jim sicer pred začetkom gradnje obljubili za delo kar 200 do- mačih ljudi, menda iz brežičke okolice, na gradbišče pa jih je prišlo le nekaj desetina.

Končno so v skrajni sili za- čeli na lažjih mestih zaposlo- vati tudi ženske...

13 žena, kolikor jih sedaj še dela na cesti, pa vrzeli seveda ne more dovolj dobro izpolniti.

DEL CESTE

ZE ZABETONIRAN

Od Smednicka do Drnovega gradi cesto ljubljansko gradbo- no podjetje »Gradis«. Tu je ve- čina cestišča že zabetonirana.

■ Gradilci pa se lahko pohvalijo, da so od Smednicka do Čateža postavili tudi nekaj mogočnih železobetonskih ob- jektov. To sta zlasti impozantni nadvoz pri Čatežu preko seda- nje glavne ceste proti Zagrebu in 130 m dolg most, ki se v ele- gantnem loku me preko zeleni- voda reke Krke.

Od vsega vsod

Zgodilo se je drugič

V amerškem mestu Hagerstown so zgradili banko, ki je opremljena z najmodernejšimi alarmnimi aparati. Tako so v jedrno blagajno vgradili avtomatsko fotografsko kamero, ki bi v primeru vloma slikala lopova. Policija pa se na žalost ni mogla preprečiti o zanesljivosti te kamere, kajti tak si samo izpraznil blagajno, marveč je tudi istočasno odnesel fotografski aparat!

Vagon, ki so ga gradili dve leti

V Nemčiji so na neki razstavi pokazali vagon, ki lahko vo-

zi tovar, težak 220 ton. Vozilo ima dvajset osi, težko je 110 ton, dolgo pa kar 31 metrov. Za izgradnjo načrta in samega vagona sta bili potrebni dve leti.

Če hočeš ostati zdrav — skrbi za razvedrilo

V Münchenu na Bavarskem imajo posebno »hobby« šolo, v kateri izkušeni instruktorji poučujejo utrjene pasivne ljudi v izdelavi raznih igrar, senčnikov za svetilke itd. Dokazano je namreč, da tako zanimivo delo človeka ozdravi živčne prenapetosti in utrujenosti, zato ni čudno, če ima šola dosti obiskovalcev. Največ obiskoval-

cev ima v šoli oddelke, kjer se starejši ljudje lahko igrar z električnimi železnimi, ki so jih sami konstruirali.

Krvno maščevanje — brez krvi

Sicilija je poznana po krvnem maščevanju ljudi. Tako se je pred nedavnimi nekaj Sicilijanev maščeval nad svojim nu-

nebočniku, so Samu Rubino priredile slovesnost, katere so se udeležili vsi newyorški čistič čevljev.

BOJ PROTI PSOM

V Avstraliji živi posebna vrsta divjega psa, ki mu pravijo dingo. Ti psi pokoljejo vsako leto okrog pol milijona ovac, razen tega tudi nekaj deset tisoč živine. Čeprav so poskušali že vse, da bi jih iztrebili, niso dosegli no-

BOG JE UMRL

— Aga sultan Mohamed šah Aga Khan, ki ga je deset milijonov Izmilitov častilo kot boga, ves svet pa ga je poznal kot enega izmed najbogatejših ljudi, kot prijatelja lepih konj in lepih žensk, je 78 let star pred kratkim v Svic umrl. — Na sliki: eden izmed poslednjih posnetkov Aga Khana, ki so ga ohromela ga morali prevažati z vozilom.

PREKOP, KI JE POVEZAL DVA OCEANA

Pomen Panamskega prekopa, ki je pred desetletji presekal morjsko ožino v Srednji Ameriki ter povezoval dva največja oceana in s tem koristno skrajšal pomorska prometna pota, je na dan. Nemoteno služil prekop že od 15. avgusta 1914, ko je bil odprt za civilni promet, do danes. V teku 32 let je prekop skozi okrog 260.000 ljudi vseh kategorij. Nad 190.000 je bilo med njimi osebami, ki so v letu 1956 decembru prišle v Panamsko prekopno družbo, da se popelje skozi prekop milijonta tona tovora. Kapitan ladje, ki bo peljala ta tovar, prejme od družbe posebno diplomu, kopijo diplome pa vse ladje, ki bodo istega dne plule skozi prekop. Za ta pomembni dan bo izdana tudi posebna spominska znamka.

MODERNA POTNIŠKA LADJA V ANGLIJI

Angleži, ki so med obema velikima vojnama zgradili največjo potniško ladjo na svetu, »Queen Elizabeth« po imenu, 33.000 BRT, so sedaj v isti ladjedelnici Velike Britanije naročili novo potniško ladjo, ki bo v vsakem pogledu dostojna naslednica svoje slovite prednice. Po tonazilu sicer za polovico manjša, po zunanji obliki pa povsem nova, edinstvena, bo 24 m dolga ladja s 45.000 tonami lahko prevzela 220 potnikov, od teh 90 članov posadke, in jim nudila razkošje in najhitrejšo potovanje iz Anglije v Avstralijo. Voznja bo trajala le tri tedne, cel teden manj kot doslej. Moderni turboelektrični pogonski stroj bo nameščen v zadnjem delu ladje. Ladja bo opremljena z najmodernejšimi tehničnimi napravami, potovanje bo ugodno in povsem varno.

Ali veš...

...DA JE UMRL NAJSTAREŠI ČLOVEK NA SVETU? In sicer je pred kratkim umrl Igor Korejev v svojem 157. letu starosti v vsi Eumantu na Kavkazu. Korejev je leta 1812, ko je Napoleon vdrl v Rusijo, služil v ruski vojski.

...DA JE MORSKA VODA ZDRAVILO? Mnogi nemški zdravniki namreč zatrjujejo, da je morska voda že sama po sebi zdravilo, ne samo v zvezi s sončenjem in kopanjem, kakor se nameni doslej. Za zdravljenje nekaterih bolezni zdravniki priporočajo masazo z morsko vodo, pa tudi zdravilne kure pri katerih je treba to vodo piti.

KLUB TETOVRANCEV

V Bristolu obstaja klub tetovirancev, edini te vrste na svetu (razen na Japonskem). Klub šteje petnajst članov, ki se shajajo vsak teden po enkrat, da najdejo nove okraske za svoje telo in da ocvetijo stare. Motivi teh slik so najrazličnejši — od pevke Yme Sumac do Vstajenja. Tetoviranja nje se napravi najmanj v štirih barvah: rdeči, zeleni, plavi in rumeni. Kakšne bolečine in stroške povzroča tem ljudem ta strast, vidimo iz tega, nad 1 uro — člani kluba pa so za to potrošili že okrog dva milijona dolarjev.

Politični mozaik

RAZHOD S PRETEKLOSTJO

Indijska država Utar Prašed se je odločila, da bo odstranila s vseh javnih prostorov spomenike, ki so jih Britanci postavili svojim zaslužnim ljudem v času svoje vlade. Četudi se na Zahodu zgražajo nad to odločitvijo, Indijci vendar uporno vztrajajo pri svoji odločitvi in izjavljajo, da bodo to akcijo izvršili do 15. avgusta. Spomenike bodo dali v muzeje ali pa jih poslali — v London.

Britanski upravniki Indije verjetno niso drugega zasluzili...

OBSTRUKCIJA V FINSKEM PARLAMENTU

Zanimiv dogodek so doživeli v finskem parlamentu. Dasiravno je ozadje tega dogodka precej resne narave, je zunanja oblika vendar podobna — komediji. Šlo je namreč za naslednje:

Finska vlada je na vsak način hotela, da prodre s zakonom, s katerim bi odločila plačanje otroških dodatkov v vrednosti pet milijard mark. Komunisti so se upirali sprejetju tega zakona. Da bi ga preprečili, so začeli s tem, da bi s neskončno dolgimi debatami spravili parlament tako daleč, da bi prekorajčili po ustavi določen rok za sprejetje zakona. Ko je neki komunistični poslanec začel z dolgim govorom, ki se ni nanašal na to vprašanje, je predsednik parlamenta dal ugasniti svetilke in dvorani poslance pa s silo odvesti z govorniškega odra.

Konec tega vprašanja ni znan, vendar pa vidimo, da severnjaki niso ravno brez temperamenta...

KADIJA TE TOŽI — KADIJA TE SODI...

Angleški tisk je svojetasno pisal o policiji na Cipru, ki ji je očital, da proti aretirancem ne postopa humano. Ker so se te obtožbe ponavljale, je britanski minister za kolonije odredil, da se o stvari izvede preiskava. To preiskavo pa bodo napravili — obtoženi policisti...

Nedvomno je minister — duhovit...

OSTRA DIPLOMATSKA KORESPONDENCA

Med LR Kitajsko in Veliko Britanijo se izmenjavajo ostre note glede primera s kitajsko motorno jadrnico »Paktang«, ki je 12. junija t. l. doživela v kitajskih teritorialnih vodah neobičajen dan: med potniki so bili banditi, ki so ubili nekoga člena posadke in ladjo odpeljali v Hongkong. Peking se upravlja jezi na britanske oblasti v Hongkongu, ki so ladjo in potnike vrnili Kitajski, bandite pa poslali na — Formozo!

London po tradiciji neče, da se komur koli zameri, pa četudi se to ne sklada s mednarodnimi zakoni...

NASI MORNARJI SE V PROSTEM CASU RADI POZABAVAJO

FLORENTINA

XI. nad.

»Café Chers« je eden izmed najbolj luksuznih lokalov v Bruslju. Tu lahko gostje govorijo, kolikor jim je drago. Nič se za to ne bo zmenil. In zaradi tega je za časa vojne postal shajališče bruseljskih črnoborizancev in trgovcev s tujimi valutami.

Močan, visok človek pristopi k vitki ženski, ki sedi za mizo osamljeno mizo v kotu. Pred njo leži kos prepognjenega papirja. To je »spoznavno geslo«, ki naj visokega človeka obvesti, da ni nevarnosti in da lahko govori, kolikor mu drago.

»Madame Florentina.« — reče tiho, »mislim, da je vse v redu!« Potem počasi srka kavo in razlaga Florentini svoje želje in načrte. To je major Ther, eden izmed puhalcev Pokreta odpora.

Samo pol ure kasneje je Florentina vedela, kaj vse organizacija »Corps franc-belge«, to je od nje in kapetana Joksen, zahteva: radijsko postajo, orožje, municijo in denar.

Toda major Ther je želel še nekaj, nekaj, kar je bilo zanj zelo važno. Nekaj takega, kar ne more povedati Florentini, marveč njenemu šefu.

»To lahko povem samo vašemu šefu,« reče major Ther. »Moram ga spoznati, rad bi z njim govoril, kajti gre za zadevo ogromnega pomena. Prosim vas, da me odvedete h kapetanu Joksenu!«

Florentina nekoliko razmišlja, a potem se obrne h Theru:

»Dobro! Pogovorila se bom s šefom.« Nato vstane in gre v telefonsko celico.

Samo pol ure kasneje vstopi v kavarno neki visok, vitke človek in prisede k mizi, kjer sedita major Ther in Florentina.

To je bil Prosper de Zitter, ali: kapetan Joksen. Le-ta počasi glede notranjost in se neopazno razgleduje po lokalu. Nato pa ponudi Theru levico, desnico ima ranjeno.

»Zelo sem srečen, ker sva se seznanila — pravi major Ther, ne da bi kakor koli skušal skriti svoje veselje.

»Sto vragov, nikar me ne imenujte z imenom!« sikne skozi zobe Prosper. »Prosim vas, da govorite povsem mirno, ko da smo stari znanci. Z ničemer ne smemo izkazati pozornosti!«

Zdaj začne major Ther razlagati kapetanu Prosperju svoje želje. Bolje rečeno, potrebe in težave organizacije »Corps franc-belge«. Prosil je za orožje, radijske postaje, municijo, denar... Isti mah je prosil tudi za Gervea in Nemonda, ki se skrivata za lažnimi imeni v zaporu, a nista pri sebi zelo važne dokumente. Dokumenti, ki zadevajo največje in najmočnejše organizacije Pokreta odpora v okupirani Belgiji. To so dokumenti o stotinah oporišč Pokreta odpora, z naslovi skrivališč orožja in municije...

»In kje so skriti ta važni materiali? — vpraša Prosper.

»Za niti sami ne vemo,« — odvrne Ther.

»Hm — zamahne Prosper razočarano. »Zares, to je zelo neprijetna zadeva in razen tega tudi resna.«

In Prosperju se obraz stemni. Toda v njegovi notranjosti besni vihar, čeprav ga zunanost v ničemer ne izdaja. Dobro ve, da se mu zdaj nudi edinstvena prilika, prilika, ki se kaj redko ponuja. Če bi spustili oba zapornika, bi pridobil neomejeno zaupanje organizacije Pokreta odpora. In na ta način bi se lahko dobil vpogled v notranjost največje belgijske organizacije.

Potem začne Prosper govoriti: »Gospod major, sam seveda ne morem odločiti o tej zadevi. Poprej moram o tem govoriti s svojim šefom, oziroma štabom, moram zahtevati mišljenje od nadrejenih v Londonu. Zategadelj morate počakati nekaj dni... A zdaj vas prosim, da odidete prvi iz lokala. In napravite tako srečen in zadovoljen obraz, kot da ste tale trenutke zvedeli, da ste na loteriji zadeli prvi dobitke!«

»Veseli me, ker bomo lahko zdaj sodelovali,« — reče Florentina, ne da bi majorju Theru ponudila roko...

(Nadaljevanje sledi)

DVA BORCA

Na konferenci Britanske skupnosti narodov v Londonu sta vzbujala največje zanimanje dva borca za neodvisnost svojih držav — premier Nehru in premier Ghane Kwame Nkrumah, ki je tistikrat prvič prisel v London, odkar je Ghana razglašena za neodvisno državo.

sprotnikom, in sicer zaradi — sadja. Tako je z maskiranimi tovariši napadel kamion, ki ga je upravljal mož, nad katerim se je hotel maščevati. Medtem ko so nekateri napadali zadnjevali lastnika avtomobila, so drugi z njo kislo polili vse jase, s katerimi je bil kamion napolnjen.

Ameriški jubilej

Američani so znani kot ljudje, ki jim ni dosti do tradicije in preteklosti, vendar so tudi v tem izjeme.

Najstarejši čistilec čevljev v New Yorku Sam Rubino je pred nedavnimi praznoval svoj 50-letni delovni jubilej. Z petdeset let dela v istem nebotičniku... Mnoge trgovske firme, ki so tudi že nad petdeset let v

benega uspeha in dingov je vaak dan več. V boju proti njim je ostala edina možnost, da pašnika opredijo, kar pa ni tako enostavno. Naj povemo, da bo stala ena sama taka ograja, ki so jo že pred kratkim začeli postavljati, 450.000 avstralskih funtov. Ograja bo spletena iz bodeče žice. Visoka bo okrog dva metra in bo obsegala področje, ki je 12-krat večje od naše države. Za to ograjo bodo ovce in živina varne pred požarnimi psi, ki jih bodo na ograjenem področju popolnoma iztrebili.

MI RASTEMO

Prebivalstvo skoraj vseh večjih industrijskih dežel je doživelo v zadnjih sto letih globoke spremembe. Izboljšanje delovnih pogojev, prehrane, napredek higijene, sport, vse to ustvarja nov tip človeka, ki je višje rasti kakor njegovi predniki. Ta pojav so opazili v ZDA, Avstraliji in na Japonskem. Na Švedskem so pred nedavnimi izračunali, da je povprečni Šved za 15 centimetrov višji, kakor pa je bil njegov praded, ki se je rodil pred sto leti.

E. E. L.

SKRIVNOST SANATORIJA

22

»Lezite za kakšno uro in se odpočijte ter si na vrat položite mrzlo obkladko,« je odločil Fuchs, ko mu je Köhler povedal dogodek, ki ga je Martina doživela v parku. »Silno neprijetno mi je, da se je to zgodilo prav sedaj, ko se mudim v sanatoriju.«

»Meni je že ljubše, da ste bili tu!«

»Menim, da bi bilo že čas, da izpustimo gospodično Martin iz naših krempljev,« je dejal Köhler, ko je odpiral hišna vrata.

V veži sanatorija so srečali profesorja Lorrnsena, ki je nosil še zvečer svoj bel zdravniški plašč. Za trenutke je prestrašeno pogledal Martino, ki je korakala med obema policijskima uradnikoma. Potem pa se je nasmehnil:

»Ali ste pod policijskim nadzorstvom, gospodična Martin?«

Predel je Martina, ki ji je bilo to srečanje nerodno, utegnula odgovoriti, je zagodel komisar Fuchs: »Morda bi temu lahko tako rekli!«

Pogledal je Martino tako zapovedujoče, da ji je bilo takoj jasno, da mora o svojem strašnem doživljanju molčati.

»Prava lepa hvala za vašo spremstvo!« je rekla Martina z lahkim, neprisljnim glasom in odšla takoj nato v svojo sobo z zavrano glavo, čeprav se je komaj držala pokonci.

»Zelo šarmantna mlada dama!« je pripomnil Lorrnsen, ko je gledal za njo; komisar pa, ki je bil za šalo najbolj dozetan prav takrat, kadar ga je nekaj posebno grizlo, je dejal po kratkem molku: »Da, nekaterim moškim je zelo všeč!«

»Kako daleč ste že sedaj z vašimi preiskavami?« je vprašal profesor nato resno. »Ne samo zame, še bolj za vse naše goste je skoraj nezgodno, da še vedno tavamo v taki temi. Tako daleč smo že, da drug drugega sumničimo. Ne morem razumeti, da se je kaj takega zgodilo prav v mojem sanatoriju in si ne upam misliti, kakšne posledice bo vse to rodilo.«

»Samo nekoliko še potrpite,« je dejal Fuchs in hotel že oditi.

»Kako — vi že veste, kdo je storilec?«

»To bom kmalu vedel,« je odgovoril komisar s tako samozavestnim glasom, da je profesor očitno pomirjen zadovoljno priklimal.

Martina je planila s svojega kavča in strmela v temo. Premišljevala je, kaj je bilo vzrok, da se je kakor od puškega strela nenadoma prebudila, ko je nenkrat zaslišala rahel šum, ki je prihajal od vrat.

»Gospodična Martin! Gospodična Martin!« je šepetal neki glas. »Sedaj smo tako daleč!«

Sele takrat si je Martina upala pritisniti na gumb ob kavču, da prižge električno svetilko. Ko je zasvetila luč, je opazila, da stoji Köhler med vrati. Ko ga je zagledala, je postala silno slabe volje.

»Kako pridete v mojo sobo?« je vprašala zelo ostro in si popravljala nad ušesom neki nagajivi kodrček.

»Prav enostavno — pritisnil sem na kljuko, ko se na moje trkanje niste oglasili. Naročeno mi je, da pazim na vas, posebno še, če vrat svoje sobe ne zaklenete!«

»Toda jaz sem vendar...«

»Prav žal mi je, toda najbrž ste v zmoti, kajti vrata so bila nezaklenjena. Da pridem k stvari: sedaj hočem napraviti neki poskus, pri katerem boste sodelovali. Ta poskus bo, če se nam posreči, največje važnosti.«

»Se vedno ne razumem, kaj hočete pravzaprav od mene,« je rekla Martina in zmajevala z glavo.

»Vse skupaj je zelo preprosto. Poslušajte! Ko bom spet odšel dol, boste luč ugasnili in legli v posteljo, kakor ste napravili tisto noč, ko je umrla gospa Petersen. Pazite na vsak šum, ki ga boste slišali — posebno še, če bo prav tak, kakor je bil tisto noč. Spoznali ga boste, kajne? — Dobro! Morebiti bomo morali poskus ponoviti. Jaz torej odhajam, vi pa ne napravite nič drugega kot to, kar sem vam pravkar povedal.«

»In potem? Kako naj vem, kdaj boste s poskusom končali?«

»To boste že opazili,« je odgovoril Köhler in jo pomenljivo pogledal.

Nekaj trenutkov pozneje je Martina luč ugasnila.

Sila je k svoji postelji in se usedla na njen rob. Ko se je naveličala, se je ulegla in napeto poslušala, kaj se bo zgodilo zunaj. Vse je bilo tiho. — Ali morda ne?

Zamižala je in odprla usta, da bi bolje slišala. Sedaj — sedaj je čula prav različno: zazvenelo je, kakor da bi se bil nekdo dotaknil okenske šipe z nekim votlim predmetom! Šipa je rahlo razvenela enkrat, dvakrat — in še in še. Da, prav tako je bilo tisto noč!

Martina je vstala, kajti postala je radovedna, kaj povzroča ta šum. Odšla je k oknu, ga rahlo odprla in pogledala dol. Takrat pa ji je v žilah zledenela kri...

V blede mesečini se je zibala na dolgem lesenem drogu mrtvaška glava

sem in tja. Sklonila se je naprej in trkala na okno sobe, v kateri je pred spala gospa Petersen. Sedaj je mrtvaška lobanja zgnila in Martina je slišala urne, komaj zaznavne korake, ki so se umaknili za ogled hiše. Videla ni nikogar.

Globoko se je oddahnila in se umaknila od okna.

Takrat pa je nenkrat zagledala temno senco, ki se je bližala njeni postelji in se sklonila do njene glavne blazine.

»Köhler!« — je rekla prvi trenutek instinktivno in kamen se ji je odvalil od srca. Potem pa je zagledala nekaj velikega, belega v rokah nekoga moža — zgledno blazino. Vedela je, da njeno življenje visi na niti...

Ali bodo pravčasno prišli, preden bo morilec opazil, da ni nihče tekal v postelji? Dihala je komaj še in se stiskala proti temni steni.

Nato pa je slišala, da je upognjeno stojič mož pritrjano zaklet. Z občutkom neizrekljive sreče je prav tedaj čula, da prihajajo nagli koraki od spodaj.

Senca pred njeno posteljo je neslišno zgnila. Majhna špranja vrat se je odprla, in čeprav je uhajalo s hodnika nekaj svetlobe v sobo, vendar Martina ni mogla videti toliko različno, da bi jo spoznala.

Planila je k električnemu stikalu, in ko je luč razsvetlila radnji kot njene sobe, bi bila najraje zajokala. S tresočo roko je segla po kozarcu vode in jo spila, nato pa je sedla na rob kavča.

Takrat pa je Köhler potrkal na vrata in stopil z obrazom, polnim napetega pričakovanja, v njeno sobo.

»Ne pravite mi sedaj, da je bilo tisto noč drugače!« je začel Köhler, še preden je vrata zaprl za seboj. Potem pa je Martina natančneje pogledal.

»No, no — kaj pa je z vami, gospodična Martin? Videti je, kakor da ste pravkar srečali samega pekleniška! Niste še nikoli prej videli mrtvaške glave? Kot študenti smo večkrat pil iz nje pivo — četudi ne iz te. Govorili je in govoril, ko je videl kako prestrašena je. Naš šef vas čaka spodaj. Prosim, pojdithe takoj z menoj in mu sami povejte vse.«

»Ali ste ga na stopnicah srečali?«

»Koga pa? — Edini človek, ki sem ga videl, je bila sestra Agna! Sedaj pa pojdithe z menoj, gospodična Martin! Mnogo je odvisno od vašega odgovora.«

Martina je vstala in se z roko prijala za bolečo glavo. »Da, bilo je prav tako kot tisti večer in sedaj tudi vem, kaj je pomenil tisti drog v travici,« je rekla tiho. »In če bi prišli samo minuto ali dve prej, bi ga že imeli!«

»Imeli? — Koga? Köhler jo je nezaupno gledal. »Se ne počutite dobro?«

»Vem, kaj ste hoteli reči. Ne, ne fantaziram, kakor ste mislili. On je bil ravno kar v moji sobi! Strepetala je. Hotel me je z blazino zadaviti. Vse kar se godi v tej hiši. Ne morem razumeti tega in vendar je tako. Sedaj pa pojdiva!«

(Dalje prihodnjič.)